

Obsah

1 ÚVOD.....	3
2 HOMÉROVA ODYSSEIA JAKO KLÍČ K POZNÁNÍ NEJSTARŠÍ ŘECKÉ KULTURY	6
3 METODOLOGIE.....	13
4 INTERPRETACE TŘETÍHO ŘÁDU.....	17
4.1 Zrození.....	17
4.2 Manželství.....	20
4.2.1 Sňatek.....	20
4.2.2 Rodinné vztahy	27
4.2.3 Ženský svět.....	39
4.2.4 Mužský svět.....	45
4.3 Smrt.....	53
4.3.1 Pohřeb.....	53
4.3.2 Nástupnictví a dědictví.....	56
5 INTERPRETACE ČTVRTÉHO ŘÁDU.....	60
5.1 Bilaterální příbuzenství.....	60
5.2 Domácnost a rodina - oikos a genos.....	70
5.3 Válečnictví a rodina.....	81
6 ZÁVĚR.....	87
7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	88

8 RESUMÉ.....88

9 PŘÍLOHY.....88

1 ÚVOD

Zdá se, že Evropa je v krizi, alespoň se to tak traduje. A ve světle soudobých politických, ekonomických a kulturních projevů je tato interpretace velice přitažlivá. Někteří tvrdí, že je to tak z důvodu, že ztratila své kořeny, či spíše se k některým obrátila zády, aby hodnoty jiných byly postaveny na piedestal. Jedním z těchto evropských pilířů, je antické Řecko, či spíše řecká filozofie a politické uspořádání, jež byly vždy středem pozornosti. Pokud opravdu chceme poznat náš původ, musíme jít ještě dál, a pokusit se poznat kořeny společnosti, jež umožnila vznik filozofie a demokracie.

Fustel de Coulanges nabízí poměrně přesvědčivé popisy institucí a rituálů týkající se rodinného života Řeků až archaického období (ačkoliv on sám nikde toto spojení nepoužije, usuzují tak z použitých pramenů a klasifikace, jež uvádí Moses I. Finley v *Early Greece* (1970)). Z důvodu neschopnosti je vysvětlit jinak, přiklání se k emické interpretaci, že tyto rituály a instituce byly prováděny z náboženských důvodů. Což byla nepochybně pravda, neboť chápeme kulturu jako integrovaný systém, a tak instituce odpovídají náboženství.

A naopak. Jenže, ve sledovaném období de Coulanges objevil názory, jež integrovanost kulturních cílů a požadavků náboženství a zákonů, dle de Coulangovi interpretace vycházející z náboženství, jednoduše popírají. Řekové tak dodržují zákony, aniž by chápali proč byly kdysi vytvořeny, a když jim nevyhovují a snaží se je obejít, ostatní je pouze odkáží na tyto staré předpisy, ne na nějaké současné potřeby, jež bylo možno pochopit. Taková situace samozřejmě nebyla dlouhodobě udržitelná, a tak v některé ze sfér kultury musela přijít změna. Přirozeně to byla ta, která nejvíce odporovala kulturním cílům, totiž náboženství a s ním spojené právo (De Coulanges 1998:233).

Kultura de Coulangova archaického Řecka je tak kulturou v procesu přeměny od zděděných nevyhovujících institucí k nalezení nového rovnovážného stavu. To nám vkládá do mysli otázku, jaká byla ta starší kultura, jež vytvořila tyto prastaré instituce a jaký měly význam? Můžeme ji vůbec poznat?

Ke zjištění staršího stavu nám má obecně dopomoci archeologie. Bohužel její metody nám v případě něčeho tak nemateriální povahy, jako je příbuzenství, gender a rodina, moc nepomohou. Zbývá se tedy obrátit na nejstarší písemně zaznamenané dědictví a doufat, že nám odpoví. Bohužel toto není možné, nejstarší písemné záznamy Mínojské a Mykénské civilizace jsou v tomto směru bez významu (Finley 1970:37). Přesto lze nalézt v období před archaickým zdroj poznání sociálního světa, byť svým obsahem tohoto tématu nijak obsáhlý, totiž Homérovi eposy Illiad a Odysseu. Události, k nimž odkazují, spadají do doby kolem 1200 př. Kr., s nejvyšší pravděpodobností popisují společnost doby, kdy vznikly či spíše starší, totiž poloviny osmého století před Kristem, písemně zaznamenané byly poprvé na příkaz athénské tyra Peisistrata v polovině šestého století před Kristem a dnešní texty jsou odvozeny ze středověkých manuskriptů (Finley 1964, 1970).

K otázce autenticity a možnosti odvodit podobu společnosti předliterárního Řecka se vrátím ve druhé kapitole nazvané Homérova Odysseia jako klíč k poznání nejstarší řecké kultury.

V kapitole třetí, věnované metodám, dávám nahlédnout na to, jak vznikala tato práce.

Prezentace výsledků analýz v antropologii se běžně sestává z tabulek a diagramů, které jsou následně interpretovány (a v případě interpretativních přístupů je analýza a interpretace jeden a ten samý krok). Tato práce není standardní antropologickou studií standardních objektů antropologického výzkumu. Zkoumaným objektem bylo literární

dílo, v němž jsou uchovány střípky jednání aktérů minulé kultury. Bohužel tyto střípky jsou tak malé a roztroušené po celém textu a samy o sobě nicneříkající. Proto jsem se rozhodl je po dekodování systematizovat a vytvořit text nový. Tento nový text je umístěn v kapitole čtvrté nazvané Interpretace třetího řádu.

Obsah textu byl podroben interpretativní analýze nacházející se v páté kapitole. V posledku dochází v této práci k interpretaci čtvrtého řádu (jež Geertz připisuje např. Lévi-Straussovi (2000:26)). Skuteční aktéři činili interpretaci prvního řádu, autoři Homérovi Odyssei interpretaci druhého řádu zachytili a umožnili nám ji číst a zkoumat, ale ne tak, aby to bylo možné bez zkreslení. S tímto zkreslením se snaží vyrovnat interpretace třetího řádu. A umožnit interpretaci řádu čtvrtého.

Důvodem pro tuto práci jsou mezery v interpretaci dřívějších autorů týkající se některých témat spjatých s příbuzenstvím. Cílem této práce je tyto mezery zaplnit a podat antropologicky přesnější interpretaci zkoumaného literárního díla.

Dosažení cílů práce mají přispět tyto výzkumné otázky:

Jaká byla představa prokreace?

Jaká byla distinkce oikos a genos, obě překládané jako rodina?

2 HOMÉROVA ODYSSEIA JAKO KLÍČ K POZNÁNÍ NEJSTARŠÍ ŘECKÉ KULTURY

Dvě ohromná a nejstarší literární díla Evropy, Illias a Odysseia, byla vždy předmětem obrovského obdivu a neskrývaného zájmu ze strany všech, kdo se s nimi setkali. Uchvátné líčení obléhání Tróje, hrdinských výstupů a velkolepých popisů bitev nalézající se v Illiadě, a fantaskní desetiletý návrat válečníka domů, který po cestě musí překonávat nejrůznější překážky, jež mu bohové neustále kladou do cesty, jen proto, aby našel domov v obležení mladíky připravenými ho připravit o vše, co mu na světě zbylo, odehrávající se v Odysseie, naplňuje každého obdivem k autorům eposů. Obzvláště, když se dozví, že jsou produktem nikoliv písemné, ale orální tradice.

Takovýto účinek mají na veškeré publikum už od počátku svého života. Každý pátral po odpovědi, kdo byl tak geniální básník, jež nám zanechal takové dílo. Odpověď na tuto otázku je po tisíciletí stále stejná, jednoduchá, ale i složitá. Byl to Homér, slepý básník. Pátraje dále po jeho původu, dojdeme ke zjištění, že nikdo takový neexistoval, že je to jen přezdívka pro alter-ego řecké společnosti. Jeho autorem není jedna konkrétní osoba, ani dvě, či tři, ale celá řecká společnost se podílela na vzniku eposů.

Tak tedy by bylo vhodné vědět alespoň kde a kdy vznikly. I toto jsou ale požadavky, které nikdy nebudou vyslyšeny. Na základě jazykových analýz se předpokládá, že vznikly na ostrovech v Egejském moři nebo Malé Asii, na počátku 8. století př. Kr. (Finley 1964). Nejprve jako fragmenty, které se až mnohem později spojily v jeden celek.

Již od počátku interpretování si eposy získaly velkou oblibu a byly předmětem politických sporů a nároků. Události v nich popisované byly Řeky pokládány za pravdivé, až se staly národním mýtem (Finley 1964).

Zájem, kterému se eposy těšily v době svého vzniku, překračuje věky a přetrval až do dnešních dob. A tak není překvapením, že jsou předmětem i vědeckého studia. Většina prací, která se jimi zabývá, se snaží přijít na řešení otázky vzniku a autorství, aniž by si všímala významů v ní obsažených. Moderní věda dlouho považovala za události, které eposy popisují, jen za smyšlenky, výplod fantazie autorů s cílem fascinovat posluchače. Dokud v ke konci 19. století nepřišel amatér, který měl rád příběhy, Heinrich Schliemann a v podstatě náhodou objevil na pahorku Hissarlik v Malé Asii pozůstatky Tróje. Tím změnil pohled na eposy, najednou se ukázalo, že události v nich popisované mají nějaký pravdivý základ.

Schliemannův objev předznamenává počátek zájmu také o obsah eposů. Ale až polovina 20. století je ve znamení obratu zájmu ke studiu Homérských eposů jako zdroji poznání o společnosti předliterárního Řecka. Těmito průkopníky byli Moses I. Finley s knihou *The World of Odysseus*, poprvé vydanou 1954, v britské tradici, a Francouz Émile Mierreaux s publikací *Život v homérské době* vydané ve stejný rok. Byla to ale práce Finleyho, které se dostalo díky své analýze celosvětové pozornosti.

Od této doby je v hellénské historiografii korektní považovat Homérské eposy za zdroj poznání společnosti mezi pádem Mykénské kultury a prvními Olympijskými hrami.

Děj příběhu Homérovy *Odyssei* se odehrává po porážce Tróje a je návratem válečníka domů po velmi dlouhé době. Archeologické nálezy nám umožňují identifikovat tento základní motiv se skutečnou událostí, zničení Tróje VIIa kolem 1200 př. Kr., a která je součástí celkového úpadku egejské oblasti po rozpadu mykénské civilizace (Finley 1970). Ten je dále následován přílivem velkého množství nové populace do této oblasti a rošířením železa (Finley 1970). Dvě ohromná a nejstarší literární

díla Evropy, Illias a Odysseia, byla vždy předmětem obrovského obdivu a neskrývaného zájmu ze strany všech, kdo se s nimi setkali.

Uchvátivé líčení obléhání Tróje, hrdinských výstupů a velkolepých popisů bitev nalézající se v Illiadě, a fantaskní desetiletý návrat válečníka domů, který po cestě musí překonávat nejrůznější překážky, jež mu bohové neustále kladou do cesty, jen proto, aby našel domov v obležení mladíky připravenými ho připravit o vše, co mu na světě zbylo, odehrávající se v Odysseie, naplňuje každého obdivem k autorům eposů. Obzvláště, když se dozví, že jsou produktem nikoliv písemné, ale orální tradice.

Takovýto účinek mají na veškeré publikum už od počátku svého života. Každý pátral po odpovědi, kdo byl tak geniální básník, jež nám zanechal takové dílo. Odpověď na tuto otázku je po tisíciletí stále stejná, jednoduchá, ale i složitá. Byl to Homér, slepý básník. Pátraje dále po jeho původu, dojdeme ke zjištění, že nikdo takový neexistoval, že je to jen přezdívka pro alter-ego řecké společnosti. Jeho autorem není jedna konkrétní osoba, ani dvě, či tři, ale celá řecká společnost se podílela na vzniku eposů.

Tak tedy by bylo vhodné vědět alespoň kde a kdy vznikly. I toto jsou ale požadavky, které nikdy nebudou vyslyšeny. Na základě jazykových analýz se předpokládá, že vznikly na ostrovech v Egejském moři nebo Malé Asii, na počátku 8. století př. Kr. (Finley 1964). Nejprve jako fragmenty, které se až mnohem později spojily v jeden celek.

Již od počátku interpretování si eposy získaly velkou oblibu a byly předmětem politických sporů a nároků. Události v nich popisované byly Řeky pokládány za pravdivé, až se staly národním mýtem (Finley 1964). Zájem, kterému se eposy těšily v době svého vzniku, překračuje věky a přetrval až do dnešních dob. A tak není překvapením, že jsou předmětem i vědeckého studia. Většina prací, která se jimi zabývá, se snaží přijít na

řešení otázky vzniku a autorství, aniž by si všímala významů v ní obsažených. Moderní věda dlouho považovala za události, které eposy popisují, jen za smyšlenky, výplod fantazie autorů s cílem fascinovat posluchače. Dokud v ke konci 19. století nepřišel amatér, který měl rád příběhy, Heinrich Schliemann a v podstatě náhodou objevil na pahorku Hissarlik v Malé Asii pozůstatky Tróje. Tím změnil pohled na eposy, najednou se ukázalo, že události v nich popisované mají nějaký pravdivý základ.

Schliemannův objev předznamenává počátek zájmu také o obsah eposů. Ale až polovina 20. století je ve znamení obratu zájmu ke studiu Homérských eposů jako zdroji poznání o společnosti předliterárního Řecka. Těmito průkopníky byli Moses I. Finley s knihou *The World of Odysseus*, poprvé vydanou 1954, v britské tradici, a Francouz Émile Mireaux s publikací *Život v homérské době* vydané ve stejný rok. Byla to ale práce Finleyho, které se dostalo díky své analýze celosvětové pozornosti. Od této doby je v hellénské historiografii korektní považovat Homérské eposy za zdroj poznání společnosti mezi pádem Mykénské kultury a prvními Olympijskými hrami.

Dvě ohromná a nejstarší literární díla Evropy, *Iliás* a *Odysseia*, byla vždy předmětem obrovského obdivu a neskrývaného zájmu ze strany všech, kdo se s nimi setkali. Uchvátné líčení obléhání Tróje, hrdinských výstupů a velkolepých popisů bitev nalézající se v *Iliadě*, a fantaskní desetiletý návrat válečníka domů, který po cestě musí překonávat nejrůznější překážky, jež mu bohové neustále kladou do cesty, jen proto, aby našel domov v obležení mladíky připravenými ho připravit o vše, co mu na světě zbylo, odehrávající se v *Odysseie*, naplňuje každého obdivem k autorům eposů. Obzvláště, když se dozví, že jsou produktem nikoliv písemné, ale orální tradice.

Takovýto účinek mají na veškeré publikum už od počátku svého života. Každý pátral po odpovědi, kdo byl tak geniální básník, jež nám zanechal takové dílo. Odpověď na tuto otázku je po tisíciletí stále stejná, jednoduchá, ale i složitá. Byl to Homér, slepý básník. Pátraje dále po jeho původu, dojdeme ke zjištění, že nikdo takový neexistoval, že je to jen přezdívka pro alter-ego řecké společnosti. Jeho autorem není jedna konkrétní osoba, ani dvě, či tři, ale celá řecká společnost se podílela na vzniku eposů.

Tak tedy by bylo vhodné vědět alespoň kde a kdy vznikly. I toto jsou ale požadavky, které nikdy nebudou vyslyšeny. Na základě jazykových analýz se předpokládá, že vznikly na ostrovech v Egejském moři nebo Malé Asii, na počátku 8. století př. Kr. (Finley 1964). Nejprve jako fragmenty, které se až mnohem později spojily v jeden celek. Již od počátku interpretování si eposy získaly velkou oblibu a byly předmětem politických sporů a nároků. Události v nich popisované byly Řeky pokládány za pravdivé, až se staly národním mýtem (Finley 1964).

Zájem, kterému se eposy těšily v době svého vzniku, překračuje věky a přetrval až do dnešních dob. A tak není překvapením, že jsou předmětem i vědeckého studia. Většina prací, která se jimi zabývá, se snaží přijít na řešení otázky vzniku a autorství, aniž by si všímala významů v ní obsažených. Moderní věda dlouho považovala za události, které eposy popisují, jen za smyšlenky, výplod fantazie autorů s cílem fascinovat posluchače. Dokud v ke konci 19. století nepřišel amatér, který měl rád příběhy, Heinrich Schliemann a v podstatě náhodou objevil na pahorku Hissarlik v Malé Asii pozůstatky Tróje.

Tím změnil pohled na eposy, najednou se ukázalo, že události v nich popisované mají nějaký pravdivý základ. Schliemannův objev předznamenává počátek zájmu také o obsah eposů. Ale až polovina 20. století je ve znamení obratu zájmu ke studiu Homérských eposů jako

zdroji poznání o společnosti předliterárního Řecka. Těmito průkopníky byli Moses I. Finley s knihou *The World of Odysseus*, poprvé vydanou 1954, v britské tradici, a Francouz Émile Mireaux s publikací *Život v homérské době* vydané ve stejný rok. Byla to ale práce Finleyho, které se dostalo díky své analýze celosvětové pozornosti.

Od této doby je v hellénské historiografii korektní považovat Homérské eposy za zdroj poznání společnosti mezi pádem Mykénské kultury a prvními Olympijskými hrami. Dvě ohromná a nejstarší literární díla Evropy, *Iliás* a *Odysseia*, byla vždy předmětem obrovského obdivu a neskryvaného zájmu ze strany všech, kdo se s nimi setkali. Uchvátné líčení obléhání Tróje, hrdinských výstupů a velkolepých popisů bitev nalézající se v *Iliadě*, a fantaskní desetiletý návrat válečníka domů, který po cestě musí překonávat nejrůznější překážky, jež mu bohové neustále kladou do cesty, jen proto, aby našel domov v obležení mladíky připravenými ho připravit o vše, co mu na světě zbylo, odehrávající se v *Odysseie*, naplňuje každého obdivem k autorům eposů. Obzvláště, když se dozví, že jsou produktem nikoliv písemné, ale orální tradice.

Takovýto účinek mají na veškeré publikum už od počátku svého života. Každý pátral po odpovědi, kdo byl tak geniální básník, jež nám zanechal takové dílo. Odpověď na tuto otázku je po tisíciletí stále stejná, jednoduchá, ale i složitá. Byl to Homér, slepý básník. Pátraje dále po jeho původu, dojdeme ke zjištění, že nikdo takový neexistoval, že je to jen přezdívka pro alter-ego řecké společnosti. Jeho autorem není jedna konkrétní osoba, ani dvě, či tři, ale celá řecká společnost se podílela na vzniku eposů.

Tak tedy by bylo vhodné vědět alespoň kde a kdy vznikly. I toto jsou ale požadavky, které nikdy nebudou vyslyšeny. Na základě jazykových analýz se předpokládá, že vznikly na ostrovech v Egejském moři nebo Malé Asii, na počátku 8. století př. Kr. (Finley 1964). Nejprve jako

fragmenty, které se až mnohem později spojily v jeden celek. Již od počátku interpretování si eposy získaly velkou oblibu a byly předmětem politických sporů a nároků. Události v nich popisované byly Řeky pokládány za pravdivé, až se staly národním mýtem (Finley 1964).

Zájem, kterému se eposy těšily v době svého vzniku, překračuje věky a přetrval až do dnešních dob. A tak není překvapením, že jsou předmětem i vědeckého studia. Většina prací, která se jimi zabývá, se snaží přijít na řešení otázky vzniku a autorství, aniž by si všímala významů v ní obsažených. Moderní věda dlouho považovala za události, které eposy popisují, jen za smyšlenky, výplod fantazie autorů s cílem fascinovat posluchače. Dokud v ke konci 19. století nepřišel amatér, který měl rád příběhy, Heinrich Schliemann a v podstatě náhodou objevil na pahorku Hissarlik v Malé Asii pozůstatky Tróje. Tím změnil pohled na eposy, najednou se ukázalo, že události v nich popisované mají nějaký pravdivý základ.

Schliemannův objev předznamenává počátek zájmu také o obsah eposů. Ale až polovina 20. století je ve znamení obratu zájmu ke studiu Homérských eposů jako zdroji poznání o společnosti předliterárního Řecka. Těmito průkopníky byli Moses I. Finley s knihou *The World of Odysseus*, poprvé vydanou 1954, v britské tradici, a Francouz Émile Mireaux s publikací *Život v homérské době* vydané ve stejný rok. Byla to ale práce Finleyho, které se dostalo díky své analýze celosvětové pozornosti.

Od této doby je v hellénské historiografii korektní považovat Homérské eposy za zdroj poznání společnosti mezi pádem Mykénské kultury a prvními Olympijskými hrami. Dvě ohromná a nejstarší literární díla Evropy, *Iliás* a *Odysseia*, byla vždy předmětem obrovského obdivu a neskrývaného zájmu ze strany všech, kdo se s nimi setkali. Uchvátné líčení obléhání Tróje, hrdinských výstupů a velkolepých popisů bitev

nalézající se v Illiadě, a fantaskní desetiletý návrat válečníka domů, který po cestě musí překonávat nejrůznější překážky, jež mu bohové neustále kladou do cesty, jen proto, aby našel domov v obležení mladíky připravenými ho připravit o vše, co mu na světě zbylo, odehrávající se v Odysseie, naplňuje každého obdivem k autorům eposů. Obzvláště, když se dozví, že jsou produktem nikoliv písemné, ale orální tradice.

Takovýto účinek mají na veškeré publikum už od počátku svého života. Každý pátral po odpovědi, kdo byl tak geniální básník, jež nám zanechal takové dílo. Odpověď na tuto otázku je po tisíciletí stále stejná, jednoduchá, ale i složitá. Byl to Homér, slepý básník. Pátraje dále po jeho původu, dojdeme ke zjištění, že nikdo takový neexistoval, že je to jen přezdívka pro alter-ego řecké společnosti. Jeho autorem není jedna konkrétní osoba, ani dvě, či tři, ale celá řecká společnost se podílela na vzniku eposů.

Tak tedy by bylo vhodné vědět alespoň kde a kdy vznikly. I toto jsou ale požadavky, které nikdy nebudou vyslyšeny. Na základě jazykových analýz se předpokládá, že vznikly na ostrovech v Egejském moři nebo Malé Asii, na počátku 8. století př. Kr. (Finley 1964). Nejprve jako fragmenty, které se až mnohem později spojily v jeden celek.

3 METODOLOGIE

Analýza byla pokusem vyabstrahovat z textu pouze optikou témat diskutovaných antropologickou teorií příbuzenství, rodiny a genderu co nejčistší data. A teprve ty interpretovat.

Protože jsem neměl k dispozici žádnou elektronickou podobu knihy, na počátku jsem pracoval s knihou fyzickou, a to s vydáním překladu Otmara Vaňorného z roku 1967. Tento překlad byl zvolen na základě svých jazykových kvalit, ostatní překlady jsou nemotorné. S premisou, že každé vydání stejného překladu má stejný obsah, jsem vzal první knihu, která mi došla pod ruku. Jak se při zpracovávání dat ukázalo, nebyla to šťastná volba, protože v tomto vydání chybí číslování veršů. Ale ne úplně, čísla veršů, které stránka obsahuje jsou uvedeny v zápatí stránek, bohužel v mnoha případech nepřesné. V případě nejasností jsem pasáže textu kmparoval se starořeckým originálem. Jak se ale ukázalo, práce s originálem nepřinesla žádnou změnu ve významu úryvků.

Genealogie jsem vytvářel pro všechny postavy, které v knize vystupují, či jsou zmiňovány. Nové postavy jsem vkládal k již zaznamenaným postavám na základě výslovně uvedené příbuzenské vazby nebo partnerského vztahu a shody jmen. Vyskytly se ale případy, kdy mělo více postav stejné jméno, respektive další charakteristiky (bydliště, genealogie) postavy stejného jména jako již dříve zaznamenané byly v rozporu s charakteristikami postavy dřívější, v takovém případě byla zanesena postava nová. Primárním cílem bylo vytvořit co nejkomplexní příbuzenský systém, který bude užitečný pro další analýzu a interpretaci.

Současně s vytvářením genealogií zaznamenával v knize segmenty, které se nějakým způsobem týkaly početí, zrození, sňatku, dědičnosti, pohřebních rituálů, životního cyklu, ženského světa, mužského světa, nástupnictví, vůdcovství, dědictví, majetku, manželství, správy domu, rodinných vztahů a příbuznosti s bohem. Tyto segmenty jsem

následně převedl do elektronické podoby, aby je bylo možno snadněji okódovat. Kódování proběhlo za pomoci programu MaxQDA 11.

Mužský svět obsahoval tyto kódy: ženský ideál, správa majetku, darování, konflikt, hostina, chování vůči ženám, mužský prostor, mužské práce, získávání, majetku, nadrženosť, politika. Ženský svět obsahoval tyto kódy: správa majetku muže, doprovod, majetek ženy, emoce, tabu, ženský prostor, ženské práce, partnerství. Smrt obsahovala tyto kódy: nástupnictví, dědictví; v subkategorii smrt tyto kódy: pohřební závody, záhrobí, pohřební hostina, truchlení, pohřební oběť, pohřební ritus mimo domov, pohřební ritus, pohřební ritus bez mrtvoly.

Manželství v subkategorii sňatek obsahovalo tyto kódy: cizoložství, endogamie, platba za nevěstu, patrilokalita, svatební hostina, polyandrie, rozhodnutí o sňatku, vhodnost manželky, náhrada za manželku, tlak na sňatek, polygamie, sňatek vdovy, věno. Zrození v subkategorii dědičnost obsahovalo tyto kódy: fyzická podobnost k otci, psychická podobnost s otcem, dědičnost z matky, dědičnost z otce. Zrození obsahovalo tyto kategorie: zásluha matky - zrodila, role boha, zásluha muže - zplodil, dát život, sexuální styk, porod, zrození do rodiny, zrodit z ženy muži. Seznam kódů je také uveden v příloze jako Seznam 2.

Za pomocí těchto kódů jsem okódoval dříve získané segmenty. Jejich seznam je uveden v příloze jako Seznam 3. Získal jsem tak 534 segmentů. Jejich syntézou jsem vytvořil text členěný dle příslušných kategorií. Tento text je uveden v následující kapitole nazvané Interpretace třetího řádu. Finálním postupem bylo tento text interpretovat za pomoci antropologické teorie a zkomparovat ho se zjištěními ostatních autorů. Analýza byla pokusem vyabstrahovat z textu pouze optikou témat diskutovaných antropologickou teorií příbuzenství, rodiny a genderu co nejčistší data. A teprve ty interpretovat.

Protože jsem neměl k dispozici žádnou elektronickou podobu knihy, na počátku jsem pracoval s knihou fyzickou, a to s vydáním překladu Otmara Vaňorného z roku 1967. Tento překlad byl zvolen na základě

svých jazykových kvalit, ostatní překlady jsou nemotorné. S premisou, že každé vydání stejného překladu má stejný obsah, jsem vzal první knihu, která mi došla pod ruku. Jak se při zpracovávání dat ukázalo, nebyla to šťastná volba, protože v tomto vydání chybí číslování veršů. Ale ne úplně, čísla veršů, které stránka obsahuje jsou uvedeny v zápatí stránek, bohužel v mnoha případech nepřesné.

Genealogie jsem vytvářel pro všechny postavy, které v knize vystupují, či jsou zmiňovány. Nové postavy jsem vkládal k již zaznamenaným postavám na základě výslovně uvedené příbuzenské vazby nebo partnerského vztahu a shody jmen. Vyskytly se ale případy, kdy mělo více postav stejné jméno, respektive další charakteristiky (bydliště, genealogie) postavy stejného jména jako již dříve zaznamenané byly v rozporu s charakteristikami postavy dřívější, v takovém případě byla zanesena postava nová. Primárním cílem bylo vytvořit co nejkomplexní příbuzenský systém, který bude užitečný pro další analýzu a interpretaci.

Současně s vytvářením genealogií zaznamenával v knize segmenty, které se nějakým způsobem týkaly početí, zrození, sňatku, dědičnosti, pohřebních rituálů, životního cyklu, ženského světa, mužského světa, nástupnictví, vůdcovství, dědictví, majetku, manželství, správy domu, rodinných vztahů a příbuznosti s bohem. Tyto segmenty jsem následně převedl do elektronické podoby, aby je bylo možno snadněji okódovat. Mužský svět obsahoval tyto kódy: ženský ideál, správa majetku, darování, konflikt, hostina, chování vůči ženám, mužský prostor, mužské práce, získávání, majetku, nadrženosť, politika. Ženský svět obsahoval tyto kódy: správa majetku muže, doprovod, majetek ženy, emoce, tabu, ženský prostor, ženské práce, partnerství.

Smrt obsahovala tyto kódy: nástupnictví, dědictví; v subkategorii smrt tyto kódy: pohřební závody, záhrobí, pohřební hostina, truchlení, pohřební oběť, pohřební ritus mimo domov, pohřební ritus, pohřební ritus bez mrtvolky. Manželství v subkategorii rodina obsahovalo tyto kódy:

matčin otec, afinní vztah, otec-dcera, sourozenci, otec-syn, nepřibuzní, matka-syn, manžel-manželka, matka-dcera. Manželství v subkategorii sňatek obsahovalo tyto kódy: cizoložství, endogamie, platba za nevěstu, patrilokalita, svatební hostina, polyandrie, rozhodnutí o sňatku, vhodnost manželky, náhrada za manželku, tlak na sňatek, polygamie, sňatek vdovy, věno. Zrození v subkategorii dědičnost obsahovalo tyto kódy: fyzická podobnost k otci, psychická podobnost s otcem, dědičnost z matky, dědičnost z otce. Zrození obsahovalo tyto kategorie: zásluha matky - zrodila, role boha, zásluha muže - zplodil, dát život, sexuální styk, porod, zrození do rodiny, zrodit z ženy muži. Seznam kódů je také uveden v příloze jako Seznam 2.

Za pomocí těchto kódů jsem okódoval dříve získané segmenty. Jejich seznam je uveden v příloze jako Seznam 3. Získal jsem tak 534 segmentů. Jejich syntézou jsem vytvořil text členěný dle příslušných kategorií. Tento text je uveden v následující kapitole nazvané Interpretace třetího řádu. Finálním postupem bylo tento text interpretovat za pomoci antropologické teorie a zkomparovat ho se zjištěními ostatních autorů.

Analýza byla pokusem vyabstrahovat z textu pouze optikou témat diskutovaných antropologickou teorií příbuzenství, rodiny a genderu co nejčistší data. A teprve ty interpretovat.

4 INTERPRETACE TŘETÍHO ŘÁDU

4.1 Zrození

Pokračování domácnosti lze zajistit pouze skrze další generaci jedinců, kteří se do ní narodí. Řekové doby bronzové měli evidenci o tom, že dítě bylo počato při pohlavním styku muže a ženy, přičemž svůj podíl na životě dítěte měli muž i žena. Samotný život dítěti dával, za pomoci bohů, otec, on dítě počínal a vnášel do něj svou součást. Žena během těhotenství dítě dotvářela a porodila jej. Dítě tak bylo chápáno jako vlastnictví muže, žena dítě rodila pro muže, nikoliv pro sebe, nebo patri- či matri-linii. I když dítě pocházelo z rodu otce i matky, tento původ měl význam spíše pro vztah dítěte s otcem matky, který dítě pojmenovával, se kterým ho pojilo krevní pouto a který byl přítomen v domě matky, když bylo dítě porozeno. S otcem a otcovým otcem dítě pojilo rodové pouto, s matkou a matčíným otcem ho pojilo krevní pouto. Matka i otec měli vliv na fyzické i psychické vlastnosti dítěte, přičemž role matky byla daleko menší než role otce.

Rozlišovali mezi sociálním a biologickým otcovstvím, pro pozdější život dítěte byl důležitý pouze sociální otec, pokud byl rozdílný od biologického, nezpůsobuje to větší obtíže. A tak dívky mohly otěhotnět ještě před svatbou, navíc s někým jiným, než byl jejich budoucí manžel, aniž by jim to zamezilo vdát se. Pokud bylo potřeba znát otce, otcovství bylo přisouzeno některému z bohů. Přesto sexuální aktivita dívek před svatbou nebyla společensky přípustná, byla ale tolerována. Po svatbě pohlavní styk s někým jiným, než s vlastním manželem byl přísně zapovězen.

Žena ve vztahu k dítěti vystupovala také ve dvou pozicích. Po stránce biologické dítě porodila, což jí k dítěti dávalo jedinečný vztah vyznačující se vzájemnými emocionálními a sociálními závazky. Dále bylo potřeba dítě vychovat. Hlavní část výchovy spočívala na bedrách paní

domu, další ženy v domě, služebné či další manželky, se na výchově také podílely, a proto byly stejně nazývány matkou.

Pokračování domácnosti lze zajistit pouze skrze další generaci jedinců, kteří se do ní narodí. Řekové doby bronzové měli evidenci o tom, že dítě bylo počato při pohlavním styku muže a ženy, přičemž svůj podíl na životě dítěte měli muž i žena. Samotný život dítěti dával, za pomoci bohů, otec, on dítě počínal a vnášel do něj svou součást. Žena během těhotenství dítě dotvářela a porodila jej. Dítě tak bylo chápáno jako vlastnictví muže, žena dítě rodila pro muže, nikoliv pro sebe, nebo patri- či matri-linii. I když dítě pocházelo z rodu otce i matky, tento původ měl význam spíše pro vztah dítěte s otcem matky, který dítě pojmenovával, se kterým ho pojilo krevní pouto a který byl přítomen v domě matky, když bylo dítě porozeno. S otcem a otcovým otcem dítě pojilo rodové pouto, s matkou a matčíným otcem ho pojilo krevní pouto. Matka i otec měli vliv na fyzické i psychické vlastnosti dítěte, přičemž role matky byla daleko menší než role otce.

Rozlišovali mezi sociálním a biologickým otcovstvím, pro pozdější život dítěte byl důležitý pouze sociální otec, pokud byl rozdílný od biologického, nezpůsobuje to větší obtíže. A tak dívky mohly otěhotnět ještě před svatbou, navíc s někým jiným, než byl jejich budoucí manžel, aniž by jim to zamezilo vdát se. Pokud bylo potřeba znát otce, otcovství bylo přisouzeno některému z bohů. Přesto sexuální aktivita dříve před svatbou nebyla společensky přípustná, byla ale tolerována. Po svatbě pohlavní styk s někým jiným, než s vlastním manželem byl přísně zapovězen.

I když dítě pocházelo z rodu otce i matky, tento původ měl význam spíše pro vztah dítěte s otcem matky, který dítě pojmenovával, se kterým ho pojilo krevní pouto a který byl přítomen v domě matky, když bylo dítě porozeno. S otcem a otcovým otcem dítě pojilo rodové pouto, s matkou a matčíným otcem ho pojilo krevní pouto. Matka i otec měli vliv na fyzické i

psychické vlastnosti dítěte, přičemž role matky byla daleko menší než role otce.

Rozlišovali mezi sociálním a biologickým otcovstvím, pro pozdější život dítěte byl důležitý pouze sociální otec, pokud byl rozdílný od biologického, nezpůsobuje to větší obtíže. A tak dívky mohly otěhotnět ještě před svatbou, navíc s někým jiným, než byl jejich budoucí manžel, aniž by jim to zamezilo vdát se. Pokud byla potřeba znát otce, otcovství bylo přisouzeno některému z bohů. Přesto sexuální aktivita dívek před svatbou nebyla společensky přípustná, byla ale tolerována. Po svatbě pohlavní styk s někým jiným, než s vlastním manželem byl přísně zapovězen.

Žena ve vztahu k dítěti vystupovala také ve dvou pozicích. Po stránce biologické dítě porodila, což jí k dítěti dávalo jedinečný vztah vyznačující se vzájemnými emocionálními a sociálními závazky. Dále bylo potřeba dítě vychovat. Hlavní část výchovy spočívala na bedrách paní domu, další ženy v domě, služebné či další manželky, se na výchově také podílely, a proto byly stejně nazývány matkou.

4.2 Manželství

4.2.1 Sňatek

Když muž dospěl, bylo na čase se oženit, a tak získat dědice. Vhodnou partnerku si muž hledal spíše sám, byla zde ale možnost, že mu jeho otec sňatek domluví. To zejména v případě, že syn byl dědicem, ale nenarodil se z řádného manželství, takže pro ostatní aristokracii byl neznámý a jeho původ byl zpochybnitelný.

Vyhlednutou ženu a jejího otce se ženich snažil přesvědčit o své vhodnosti svým původem, množstvím darů a osobnostními vlastnostmi. Mohlo se stát, že charakter ženicha byl natolik výjimečný, že byl hlavním

důvodem pro sňatek, a zcela převážil jak původ, tak bohatství. V takovém případě tím, kdo posuzoval charakter a došel k závěru, že je ženich pro nevěstu vhodný, nehledě na původ a majetek, byl otec nevěsty. Otec nevěsty a její bratři nejprve posoudili vhodnost nápadníků, ze kterých si nevěsta poté vybírala sama, koho bude za manžela mít.

Nevěsta měla nápadníky ze stejného města, jako sama pocházela, ale také z okolních, snadno dostupných oblastí. Zřídka se provdávala na delší vzdálenosti, v takovém případě šlo už o předem domluvený sňatek. Takový sňatek, mimo oblast původu, ale nebyl veřejně schvalován.

Muž ve chvíli, kdy se začal ucházet o dívku, přihnal jejím příbuzným k hostině ovce a krávy a dával jí a jejímu otci dary, různé šperky, umělecké předměty a umělecky zpracované předměty denní potřeby. Cílem mu bylo předčít ostatní nápadníky množstvím darů, které hodlá věnovat. Také od množství darů, které ženich dával otci nevěsty, závisela velikost věna, již otec dával nevěstě, čím více darů, tím větší věno. Věno dostává nevěsta od otce a matky, a tvořilo ho služebnictvo, oblečení a umělecky zpracované předměty denní potřeby. Při svatbě navíc matka ženicha dávala jeho nevěstě darem ženské oděvy.

Nápadník po nějakou dobu pobýval v domě otce nevěsty, aby se s budoucím tchánem a manželkou lépe seznámili. Po rozhodnutí o uzavření sňatku se konala veřejně oznámená svatba, či spíše svatební hostina. A to na dvakrát, jednou u v domě otce nevěsty, podruhé v domě otce ženicha, pokaždé pro příbuzné přináležející k tomu domu. Po svatbě se pár usadil v domě otce ženicha. Novomanželský pár jiného, než prvorozeného syna, si nicméně mohl vytvořit domácnost novou, do budoucna se stejně předpokládalo, že nezůstane v otcově domě, jež převezme prvorozený syn.

Sňatkem získal manžel výhradní právo na sexualitu manželky. Pokud manželka měla pohlavní styk s jiným mužem, manžel měl právo ji zapudit a požadovat náhradu za dary, jež věnoval otci manželky, a také náhradu od toho, kdo ji svedl. Manžel měl oproti tomu možnost mít

pohlavní styk a i děti s kolikati ženami chtěl. Jednalo se především o služebné ve vlastním domě, jež koupil či získal na kořistných výpravách. Některé z nich mohl pojmout i za manželku, vedlejší, aby tak zajistil postavení dětem, které porodí, a jejich nárok na majetek.

Po úmrtí manžela se žena mohla znovu vdát. Nejdříve ale musela vychovat prvorozeného syna a během této doby dohlížela na dům a majetek. Teprve až tento prvorozený syn dospěl tak, že se dokázal o dům a majetek starat sám, a měl si najít nevěstu, mohla se vdova znovu vdát. Tentokrát ji ale provdával její syn, jako dědic jejího manžela a majitel domu, ve kterém vdova bydlela.

Když muž dospěl, bylo na čase se oženit, a tak získat dědice. Vhodnou partnerku si muž hledal spíše sám, byla zde ale možnost, že mu jeho otec sňatek domluví. To zejména v případě, že syn byl dědicem, ale nenarodil se z řádného manželství, takže pro ostatní aristokracii byl neznámý a jeho původ byl zpochybnitelný. Vyhlédnutou ženu a jejího otce se ženich snažil přesvědčit o své vhodnosti svým původem, množstvím darů a osobnostními vlastnostmi. Mohlo se stát, že charakter ženicha byl natolik výjimečný, že byl hlavním důvodem pro sňatek, a zcela převážil jak původ, tak bohatství. V takovém případě tím, kdo posuzoval charakter a došel k závěru, že je ženich pro nevěstu vhodný, nehledě na původ a majetek, byl otec nevěsty. Otec nevěsty a její bratři nejprve posoudili vhodnost nápadníků, ze kterých si nevěsta poté vybírala sama, koho bude za manžela mít.

Nevěsta měla nápadníky ze stejného města, jako sama pocházela, ale také z okolních, snadno dostupných oblastí. Zřídka se provdávala na delší vzdálenosti, v takovém případě šlo už o předem domluvený sňatek. Muž ve chvíli, kdy se začal ucházet o dívku, přihnál jejím příbuzným k hostině ovce a krávy a dával jí a jejímu otci dary, různé šperky, umělecké předměty a umělecky zpracované předměty denní potřeby. Cílem mu bylo předčít ostatní nápadníky množstvím darů, které hodlá věnovat. Také od množství darů, které ženich dával otci nevěsty, závisela velikost věna, již

otec dával nevěstě, čím více darů, tím větší věno. Věno dostává nevěsta od otce a matky, a tvořilo ho služebnictvo, oblečení a umělecky zpracované předměty denní potřeby.

Při svatbě navíc matka ženicha dávala jeho nevěstě darem ženské oděvy. Nápadník po nějakou dobu pobýval v domě otce nevěsty, aby se s budoucím tchánem a manželkou lépe seznámili. Po rozhodnutí o uzavření sňatku se konala veřejně oznámená svatba, či spíše svatební hostina. A to na dvakrát, jednou u v domě otce nevěsty, podruhé v domě otce ženicha, pokaždé pro příbuzné přináležející k tomu domu. Po svatbě se pár usadil v domě otce ženicha. Novomanželský pár jiného, než prvorozeného syna, si nicméně mohl vytvořit domácnost novou, do budoucna se stejně předpokládalo, že nezůstane v otcově domě, jež převezme prvorozený syn.

Sňatkem získal manžel výhradní právo na sexualitu manželky. Pokud manželka měla pohlavní styk s jiným mužem, manžel měl právo ji zapudit a požadovat náhradu za dary, jež věnoval otci manželky, a také náhradu od toho, kdo ji svedl. Manžel měl oproti tomu možnost mít pohlavní styk a i děti s kolikati ženami chtěl. Jednalo se především o služebné ve vlastním domě, jež koupil či získal na kořistných výpravách. Některé z nich mohl pojmout i za manželku, vedlejší, aby tak zajistil postavení dětem, které porodí, a jejich nárok na majetek.

Po úmrtí manžela se žena mohla znovu vdát. Nejdříve ale musela vychovat prvorozeného syna a během této doby dohlížela na dům a majetek. Teprve až tento prvorozený syn dospěl tak, že se dokázal o dům a majetek starat sám, a měl si najít nevěstu, mohla se vdova znovu vdát. Tentokrát ji ale provdával její syn, jako dědic jejího manžela a majitel domu, ve kterém vdova bydlela.

Když muž dospěl, bylo na čase se oženit, a tak získat dědice. Vhodnou partnerku si muž hledal spíše sám, byla zde ale možnost, že mu jeho otec sňatek domluví. To zejména v případě, že syn byl dědicem, ale

nenarodil se z řádného manželství, takže pro ostatní aristokracii byl neznámý a jeho původ byl zpochybnitelný.

Vyhlednutou ženu a jejího otce se ženich snažil přesvědčit o své vhodnosti svým původem, množstvím darů a osobnostními vlastnostmi. Mohlo se stát, že charakter ženicha byl natolik výjimečný, že byl hlavním důvodem pro sňatek, a zcela převážil jak původ, tak bohatství. V takovém případě tím, kdo posuzoval charakter a došel k závěru, že je ženich pro nevěstu vhodný, nehledě na původ a majetek, byl otec nevěsty. Otec nevěsty a její bratři nejprve posoudili vhodnost nápadníků, ze kterých si nevěsta poté vybírala sama, koho bude za manžela mít.

Nevěsta měla nápadníky ze stejného města, jako sama pocházela, ale také z okolních, snadno dostupných oblastí. Zřídka se provdávala na delší vzdálenosti, v takovém případě šlo už o předem domluvený sňatek. Takový sňatek, mimo oblast původu, ale nebyl veřejně schvalován.

Muž ve chvíli, kdy se začal ucházet o dívku, přihnál jejím příbuzným k hostině ovce a krávy a dával jí a jejímu otci dary, různé šperky, umělecké předměty a umělecky zpracované předměty denní potřeby. Cílem mu bylo předčít ostatní nápadníky množstvím darů, které hodlá věnovat. Také od množství darů, které ženich dával otci nevěsty, závisela velikost věna, již otec dával nevěstě, čím více darů, tím větší věno. Věno dostává nevěsta od otce a matky, a tvořilo ho služebnictvo, oblečení a umělecky zpracované předměty denní potřeby. Při svatbě navíc matka ženicha dávala jeho nevěstě darem ženské oděvy.

Nápadník po nějakou dobu pobýval v domě otce nevěsty, aby se s budoucím tchánem a manželkou lépe seznámili. Po rozhodnutí o uzavření sňatku se konala veřejně oznámená svatba, či spíše svatební hostina. A to na dvakrát, jednou u v domě otce nevěsty, podruhé v domě otce ženicha, pokaždé pro příbuzné přináležející k tomu domu. Po svatbě se pár usadil v domě otce ženicha. Manžel měl oproti tomu možnost mít pohlavní styk a i děti s kolikati ženami chtěl. Jednalo se především o služebné ve vlastním domě, jež koupil či získal na kořistných výpravách.

Některé z nich mohl pojmout i za manželku, vedlejší, aby tak zajistil postavení dětem, které porodí, a jejich nárok na majetek.

Po úmrtí manžela se žena mohla znovu vdát. Nejdříve ale musela vychovat prvorozeného syna a během této doby dohlížela na dům a majetek. Teprve až tento prvorozený syn dospěl tak, že se dokázal o dům a majetek starat sám, a měl si najít nevěstu, mohla se vdova znovu vdát. Tentokrát ji ale provdával její syn, jako dědic jejího manžela a majitel domu, ve kterém vdova bydlela.

Když muž dospěl, bylo na čase se oženit, a tak získat dědice. Vhodnou partnerku si muž hledal spíše sám, byla zde ale možnost, že mu jeho otec sňatek domluví. To zejména v případě, že syn byl dědicem, ale nenarodil se z řádného manželství, takže pro ostatní aristokracii byl neznámý a jeho původ byl zpochybnitelný.

Vyhlednutou ženu a jejího otce se ženich snažil přesvědčit o své vhodnosti svým původem, množstvím darů a osobnostními vlastnostmi. Mohlo se stát, že charakter ženicha byl natolik výjimečný, že byl hlavním důvodem pro sňatek, a zcela převážil jak původ, tak bohatství. V takovém případě tím, kdo posuzoval charakter a došel k závěru, že je ženich pro nevěstu vhodný, nehledě na původ a majetek, byl otec nevěsty. Otec nevěsty a její bratři nejprve posoudili vhodnost nápadníků, ze kterých si nevěsta poté vybírala sama, koho bude za manžela mít.

Nevěsta měla nápadníky ze stejného města, jako sama pocházela, ale také z okolních, snadno dostupných oblastí. Zřídka se provdávala na delší vzdálenosti, v takovém případě šlo už o předem domluvený sňatek. Takový sňatek, mimo oblast původu, ale nebyl veřejně schvalován.

Muž ve chvíli, kdy se začal ucházet o dívku, přihnál jejím příbuzným k hostině ovce a krávy a dával jí a jejímu otci dary, různé šperky, umělecké předměty a umělecky zpracované předměty denní potřeby. Cílem mu bylo předčít ostatní nápadníky množstvím darů, které hodlá věnovat. Také od množství darů, které ženich dával otci nevěsty, závisela

velikost věna, již otec dával nevěstě, čím více darů, tím větší věno. Věno dostává nevěsta od otce a matky, a tvořilo ho služebnictvo, oblečení a umělecky zpracované předměty denní potřeby. Novomanželský pár jiného, než prvorozeného syna, si nicméně mohl vytvořit domácnost novou, do budoucna se stejně předpokládalo, že nezůstane v otcově domě, jež převezme prvorozený syn.

Sňatkem získal manžel výhradní právo na sexualitu manželky. Pokud manželka měla pohlavní styk s jiným mužem, manžel měl právo ji zapudit a požadovat náhradu za dary, jež věnoval otci manželky, a také náhradu od toho, kdo ji svedl. Manžel měl oproti tomu možnost mít pohlavní styk a i děti s kolikati ženami chtěl. Jednalo se především o služebné ve vlastním domě, jež koupil či získal na kořistných výpravách. Některé z nich mohl pojmout i za manželku, vedlejší, aby tak zajistil postavení dětem, které porodí, a jejich nárok na majetek. Po úmrtí manžela se žena mohla znovu vdát. Nejdříve ale musela vychovat prvorozeného syna a během této doby dohlížela na dům a majetek. Teprve až tento prvorozený syn dospěl tak, že se dokázal o dům a majetek starat sám, a měl si najít nevěstu, mohla se vdova znovu vdát. Tentokrát ji ale provdával její syn, jako dědic jejího manžela a majitel domu, ve kterém vdova bydlela.

Když muž dospěl, bylo na čase se oženit, a tak získat dědice. Vhodnou partnerku si muž hledal spíše sám, byla zde ale možnost, že mu jeho otec sňatek domluví. To zejména v případě, že syn byl dědicem, ale nenarodil se z řádného manželství, takže pro ostatní aristokracii byl neznámý a jeho původ byl zpochybnitelný.

4.2.2 Rodinné vztahy

Vztah mezi manželi byl chápán jako neměnný a trvalý, vyznačující se péčí o dům a potomky. Emocionální blízkost mezi manželi byla

chápana jako ideál, který se časem snad povede vybudovat, nicméně pro fungování rodiny nebyla nezbytná. Manželka byla podřízena manželovi, a byla připoutána k jeho domu. Jejím úkolem bylo dům ochraňovat, pečovat o děti v něm, stejně tak o manžela, zejména ve stáří, a jeho majetek, a dle svých schopností tento majetek dále rozmnožovat. Na oplátku od manžela očekávala ochranu života a šíření dobré pověsti mezi lidmi, za to, že řádně vykonává všechny své povinnosti. Ze všech povinností manželky byla nejdůležitější péče o dům, protože manžel byl téměř neustále někde na cestách, ať už na válečných výpravách, nebo obchodních, či politických. Žena tak trávila v domě většinu času sama, obklopena služebnictvem a dětmi, během této doby nesměla dopustit rozkrást majetek v domě a nechat se svést jiným mužem.

Byl-li vztah manželů chápán tak, že v něm emoce nemusely hrát významnou roli, v případě vztahu otce k dětem to bylo jinak. Obzvláště to bylo patrné pro vztah otce s dcerou, jež vůči otci má minimum povinností. Kromě částečné správy majetku otce, čímž se připravuje na převzetí těchto povinností v manželství, a nutností dobře se vdát, byl tento vztah naplněn láskou. Naproti tomu synové dokud zůstávali v otcově domě mu byli podřízeni a podíleli se ve větší míře na hospodářském využívání majetku. Na oplátku dostávali kromě emocionální podpory také podporu ve svých konfliktech. Ale také majetek, díky kterému se mohli oženit a zajistit si samostatné živobytí.

Vztah matky a dětí byl ještě více neformální. Poté, co dítě porodila a dopřála mu správnou výchovu, v dospělosti dítěte ji vůči němu nepojily žádné závazky, ať již to byla dcera provdána do jiného domu, nebo syn mající obydlí někde jinde. Nad dospělým synem bydlícím v otcově domě měla jistou moc vycházející z jejího postavení správkyně domu. Pokud žena ovdověla a dospělý syn už přebíral vládu nad domem, nebylo pro ni vhodné, aby v tomto domě dále setrvala, protože spravovat dům mohla jen jedna žena, v tomto případě synova manželka. Syn nad matkou ale

stále neměl žádnou pravomoc, mohl pouze dohlédnout, aby se dobře znovu provdala.

Mezi sourozenci panovala vzájemná svornost a zásada vzájemné pomoci, jak při práci, tak v konfliktu. Bratři byli ti, kteří ochraňovali svou sestru a dohlíželi, aby se dobře provdala. Dokud sestra bydlela ještě v otcově domě společně s neženatými bratry, starala se jim o oděvy.

Také s tchánem a zeťem udržoval muž dobré vztahy, založené na pobytu u prvního a pobytu druhého v jeho domě. Od otce své matky a jejích bratrů mohl očekávat podporu, otec matky pojmenovával nejstaršího syna a v dospělosti mu dal dary. Manželka měla vůči svým afinním příbuzným, otci a matce manžela, povinnost jim utkat pohřební rubáše.

Pro zajištění provozu domu bylo zapotřebí, aby v něm bydleli a pracovali další osoby nijak nepříbuzné s majitelem domu a jeho rodinou. Tyto osoby, služky a sluhové, protože se v domě nenarodily byly získávány z vnějších zdrojů čtyřmi způsoby. Darem, ku příkladu jako věno, nebo byly součástí válečné kořisti, byly koupeny, anebo najmuty. Pokud byly tyto osoby nedospělé, dostalo se jim stejného vychování od paní domu, jako vlastním dětem. Sluhové potom byli na hospodářské zázemí domu, pastviny, sady a pole, o něž pečovali, s ostatními obyvateli domu ale vcházeli běžně do styku při svých povinnostech. Služebné zase vykonávaly své práce v domě, společně s paní domu a dělaly ji společnost. Mezi rodinou majitele domu a služebnictvem, stejně tak mezi služebnictvem navzájem panovaly formální vztahy, jež ale nepotlačovaly vzájemnou náklonnost. Starší sloužící vykonávali dohled nad mladšími a měli nad nimi podobné pravomoce jako majitelé domu, mohli je kupovat a udávat jim rozkazy.

Vztah mezi manželi byl chápán jako neměnný a trvalý, vyznačující se péčí o dům a potomky. Emocionální blízkost mezi manželi byla

chápána jako ideál, který se časem snad povede vybudovat, nicméně pro fungování rodiny nebyla nezbytná. Manželka byla podřízena manželovi, a byla připoutána k jeho domu. Jejím úkolem bylo dům ochraňovat, pečovat o děti v něm, stejně tak o manžela, zejména ve stáří, a jeho majetek, a dle svých schopností tento majetek dále rozmnožovat. Na oplátku od manžela očekávala ochranu života a šíření dobré pověsti mezi lidmi, za to, že řádně vykonává všechny své povinnosti. Ze všech povinností manželky byla nejdůležitější péče o dům, protože manžel byl téměř neustále někde na cestách, ať už na válečných výpravách, nebo obchodních, či politických. Žena tak trávila v domě většinu času sama, obklopena služebnictvem a dětmi, během této doby nesměla dopustit rozkrást majetek v domě a nechat se svést jiným mužem.

Kromě částečné správy majetku otce, čímž se připravuje na převzetí těchto povinností v manželství, a nutností dobře se vdát, byl tento vztah naplněn láskou. Naproti tomu synové dokud zůstávali v otcově domě mu byli podřízeni a podíleli se ve větší míře na hospodářském využívání majetku. Na oplátku dostávali kromě emocionální podpory také podporu ve svých konfliktech. Ale také majetek, díky kterému se mohli oženit a zajistit si samostatné živobytí. Vztah matky a dětí byl ještě více neformální. Poté, co dítě porodila a dopřála mu správnou výchovu, v dospělosti dítěte ji vůči němu nepojily žádné závazky, ať již to byla dcera provdána do jiného domu, nebo syn mající obydlí někde jinde. Nad dospělým synem bydlícím v otcově domě měla jistou moc vycházející z jejího postavení správkyně domu.

Pokud žena ovdověla a dospělý syn už přebíral vládu nad domem, nebylo pro ni vhodné, aby v tomto domě dále setrvala, protože spravovat dům mohla jen jedna žena, v tomto případě synova manželka. Syn nad matkou ale stále neměl žádnou pravomoc, mohl pouze dohlédnout, aby se dobře znovu provdala.

Mezi sourozenci panovala vzájemná svornost a zásada vzájemné pomoci, jak při práci, tak v konfliktu. Bratři byli ti, kteří ochraňovali svou sestru a dohlíželi, aby se dobře provdala. Dokud sestra bydlela ještě v otcově domě společně s neženatými bratry, starala se jim o oděvy. Také s tchánem a zeťem udržoval muž dobré vztahy, založené na pobytu u prvního a pobytu druhého v jeho domě. Od otce své matky a jejích bratrů mohl očekávat podporu, otec matky pojmenovával nejstaršího syna a v dospělosti mu dal dary. Manželka měla vůči svým afinním příbuzným, otci a matce manžela, povinnost jim utkat pohřební rubáše.

Pro zajištění provozu domu bylo zapotřebí, aby v něm bydleli a pracovali další osoby nijak nepříbuzné s majitelem domu a jeho rodinou. Tyto osoby, služky a sluhové, protože se v domě nenarodily byly získávány z vnějších zdrojů čtyřmi způsoby. Darem, ku příkladu jako věno, nebo byly součástí válečné kořisti, byly koupeny, anebo najmuty. Pokud byly tyto osoby nedospělé, dostalo se jim stejného vychování od paní domu, jako vlastním dětem. Manželka byla podřízena manželovi, a byla připoutána k jeho domu.

Jejím úkolem bylo dům ochraňovat, pečovat o děti v něm, stejně tak o manžela, zejména ve stáří, a jeho majetek, a dle svých schopností tento majetek dále rozmnožovat. Na oplátku od manžela očekávala ochranu života a šíření dobré pověsti mezi lidmi, za to, že řádně vykonává všechny své povinnosti. Ze všech povinností manželky byla nejdůležitější péče o dům, protože manžel byl téměř neustále někde na cestách, ať už na válečných výpravách, nebo obchodních, či politických. Žena tak trávila v domě většinu času sama, obklopena služebnictvem a dětmi, během této doby nesměla dopustit rozkrást majetek v domě a nechat se svést jiným mužem.

Byl-li vztah manželů chápán tak, že v něm emoce nemusely hrát významnou roli, v případě vztahu otce k dětem to bylo jinak. Obzvláště to

bylo patrné pro vztah otce s dcerou, jež vůči otci má minimum povinností. Kromě částečné správy majetku otce, čímž se připravuje na převzetí těchto povinností v manželství, a nutností dobře se vdát, byl tento vztah naplněn láskou. Naproti tomu synové dokud zůstávali v otcově domě mu byli podřízeni a podíleli se ve větší míře na hospodářském využívání majetku. Na oplátku dostávali kromě emocionální podpory také podporu ve svých konfliktech. Ale také majetek, díky kterému se mohli oženit a zajistit si samostatné živobytí.

Vztah matky a dětí byl ještě více neformální. Poté, co dítě porodila a dopřála mu správnou výchovu, v dospělosti dítěte ji vůči němu nepojily žádné závazky, ať již to byla dcera provdána do jiného domu, nebo syn mající obydlí někde jinde. Nad dospělým synem bydlícím v otcově domě měla jistou moc vycházející z jejího postavení správkyně domu. Pokud žena ovdověla a dospělý syn už přebíral vládu nad domem, nebylo pro ni vhodné, aby v tomto domě dále setrvala, protože spravovat dům mohla jen jedna žena, v tomto případě synova manželka. Syn nad matkou ale stále neměl žádnou pravomoc, mohl pouze dohlédnout, aby se dobře znovu provdala.

Mezi sourozenci panovala vzájemná svornost a zásada vzájemné pomoci, jak při práci, tak v konfliktu. Bratři byli ti, kteří ochraňovali svou sestru a dohlíželi, aby se dobře provdala. Dokud sestra bydlela ještě v otcově domě společně s neženatými bratry, starala se jim o oděvy. Také s tchánem a zeťem udržoval muž dobré vztahy, založené na pobytu u prvního a pobytu druhého v jeho domě. Od otce své matky a jejích bratrů mohl očekávat podporu, otec matky pojmenovával nejstaršího syna a v dospělosti mu dal dary. Manželka měla vůči svým afinním příbuzným, otci a matce manžela, povinnost jim utkat pohřební rubáše. Pro zajištění provozu domu bylo zapotřebí, aby v něm bydleli a pracovali další osoby nijak nepříbuzné s majitelem domu a jeho rodinou.

Tyto osoby, služky a sluhové, protože se v domě nenarodily byly získávány z vnějších zdrojů čtyřmi způsoby. Darem, ku příkladu jako věno, nebo byly součástí válečné kořisti, byly koupeny, anebo najmuty. Pokud byly tyto osoby nedospělé, dostalo se jim stejného vychování od paní domu, jako vlastním dětem. Sluhové potom byli na hospodářské zázemí domu, pastviny, sady a pole, o něž pečovali, s ostatními obyvateli domu ale vcházeli běžně do styku při svých povinnostech. Služebné zase vykonávaly své práce v domě, společně s paní domu a dělaly ji společnost. Mezi rodinou majitele domu a služebnictvem, stejně tak mezi služebnictvem navzájem panovaly formální vztahy, jež ale nepotlačovaly vzájemnou náklonnost. Emocionální blízkost mezi manželi byla chápána jako ideál, který se časem snad povede vybudovat, nicméně pro fungování rodiny nebyla nezbytná. Manželka byla podřízena manželovi, a byla připoutána k jeho domu.

Jejím úkolem bylo dům ochraňovat, pečovat o děti v něm, stejně tak o manžela, zejména ve stáří, a jeho majetek, a dle svých schopností tento majetek dále rozmnožovat. Na oplátku od manžela očekávala ochranu života a šíření dobré pověsti mezi lidmi, za to, že řádně vykonává všechny své povinnosti. Ze všech povinností manželky byla nejdůležitější péče o dům, protože manžel byl téměř neustále někde na cestách, ať už na válečných výpravách, nebo obchodních, či politických. Žena tak trávila v domě většinu času sama, obklopena služebnictvem a dětmi, během této doby nesměla dopustit rozkrást majetek v domě a nechat se svést jiným mužem.

Kromě částečné správy majetku otce, čímž se připravuje na převzetí těchto povinností v manželství, a nutností dobře se vdát, byl tento vztah naplněn láskou. Naproti tomu synové dokud zůstávali v otcově domě mu byli podřízeni a podíleli se ve větší míře na hospodářském využívání majetku. Na oplátku dostávali kromě emocionální podpory také podporu ve svých konfliktech. Nad dospělým synem bydlícím v otcově

domě měla jistou moc vycházející z jejího postavení správkyně domu. Pokud žena ovdověla a dospělý syn už přebíral vládu nad domem, nebylo pro ni vhodné, aby v tomto domě dále setrvala, protože spravovat dům mohla jen jedna žena, v tomto případě synova manželka.

Bratři byli ti, kteří ochraňovali svou sestru a dohlíželi, aby se dobře provdala. Dokud sestra bydlela ještě v otcově domě společně s neženatými bratry, starala se jim o oděvy. Pro zajištění provozu domu bylo zapotřebí, aby v něm bydleli a pracovali další osoby nijak nepřibuzné s majitelem domu a jeho rodinou. Tyto osoby, služky a sluhové, protože se v domě nenarodily byly získávány z vnějších zdrojů čtyřmi způsoby.

Darem, ku příkladu jako věno, nebo byly součástí válečné kořisti, byly koupeny, anebo najmuty. Pokud byly tyto osoby nedospělé, dostalo se jim stejného vychování od paní domu, jako vlastním dětem. Sluhové potom byli na hospodářské zázemí domu, pastviny, sady a pole, o něž pečovali, s ostatními obyvateli domu ale vcházeli běžně do styku při svých povinnostech. Služebné zase vykonávaly své práce v domě, společně s paní domu a dělaly jí společnost. Mezi rodinou majitele domu a služebnictvem, stejně tak mezi služebnictvem navzájem panovaly formální vztahy, jež ale nepotlačovaly vzájemnou náklonnost. Vztah mezi manželi byl chápán jako neměnný a trvalý, vyznačující se péčí o dům a potomky. Emocionální blízkost mezi manželi byla chápána jako ideál, který se časem snad povede vybudovat, nicméně pro fungování rodiny nebyla nezbytná. Manželka byla podřízena manželovi, a byla připoutána k jeho domu.

Její úkolem bylo dům ochraňovat, pečovat o děti v něm, stejně tak o manžela, zejména ve stáří, a jeho majetek, a dle svých schopností tento majetek dále rozmnožovat. Na oplátku od manžela očekávala ochranu života a šíření dobré pověsti mezi lidmi, za to, že řádně vykonává všechny své povinnosti. Ze všech povinností manželky byla nejdůležitější péče o

dům, protože manžel byl téměř neustále někde na cestách, ať už na válečných výpravách, nebo obchodních, či politických. Žena tak trávila v domě většinu času sama, obklopena služebnictvem a dětmi, během této doby nesměla dopustit rozkrást majetek v domě a nechat se svést jiným mužem. Byl-li vztah manželů chápán tak, že v něm emoce nemusely hrát významnou roli, v případě vztahu otce k dětem to bylo jinak.

Kromě částečné správy majetku otce, čímž se připravuje na převzetí těchto povinností v manželství, a nutností dobře se vdát, byl tento vztah naplněn láskou. Naproti tomu synové dokud zůstávali v otcově domě mu byli podřízeni a podíleli se ve větší míře na hospodářském využívání majetku. Na oplátku dostávali kromě emocionální podpory také podporu ve svých konfliktech. Ale také majetek, díky kterému se mohli oženit a zajistit si samostatné živobytí.

Nad dospělým synem bydlícím v otcově domě měla jistou moc vycházející z jejího postavení správkyně domu. Pokud žena ovdověla a dospělý syn už přebíral vládu nad domem, nebylo pro ni vhodné, aby v tomto domě dále setrvala, protože spravovat dům mohla jen jedna žena, v tomto případě synova manželka.

Také s tchánem a zeťem udržoval muž dobré vztahy, založené na pobytu u prvního a pobytu druhého v jeho domě. Od otce své matky a jejích bratrů mohl očekávat podporu, otec matky pojmenovával nejstaršího syna a v dospělosti mu dal dary. Manželka měla vůči svým afinním příbuzným, otci a matce manžela, povinnost jim utkat pohřební rubáše.

Tyto osoby, služky a sluhové, protože se v domě nenarodily byly získávány z vnějších zdrojů čtyřmi způsoby. Darem, ku příkladu jako věno, nebo byly součástí válečné kořisti, byly koupeny, anebo najmuty. Pokud byly tyto osoby nedospělé, dostalo se jim stejného vychování od paní domu, jako vlastním dětem. Sluhové potom byli na hospodářské

zázemí domu, pastviny, sady a pole, o něž pečovali, s ostatními obyvateli domu ale vcházeli běžně do styku při svých povinnostech. Služebné zase vykonávaly své práce v domě, společně s paní domu a dělaly ji společnost. Mezi rodinou majitele domu a služebnictvem, stejně tak mezi služebnictvem navzájem panovaly formální vztahy, jež ale nepotlačovaly vzájemnou náklonnost. Starší sloužící vykonávali dohled nad mladšími a měli nad nimi podobné pravomoce jako majitelé domu, mohli je kupovat a udávat jim rozkazy.

Vztah mezi manželi byl chápán jako neměnný a trvalý, vyznačující se péčí o dům a potomky. Emocionální blízkost mezi manželi byla chápána jako ideál, který se časem snad povede vybudovat, nicméně pro fungování rodiny nebyla nezbytná. Manželka byla podřízena manželovi, a byla připoutána k jeho domu. Jejím úkolem bylo dům ochraňovat, pečovat o děti v něm, stejně tak o manžela, zejména ve stáří, a jeho majetek, a dle svých schopností tento majetek dále rozmnožovat. Na oplátku od manžela očekávala ochranu života a šíření dobré pověsti mezi lidmi, za to, že řádně vykonává všechny své povinnosti. Ze všech povinností manželky byla nejdůležitější péče o dům, protože manžel byl téměř neustále někde na cestách, ať už na válečných výpravách, nebo obchodních, či politických. Byl-li vztah manželů chápán tak, že v něm emoce nemusely hrát významnou roli, v případě vztahu otce k dětem to bylo jinak. Obzvláště to bylo patrné pro vztah otce s dcerou, jež vůči otci má minimum povinností. Kromě částečné správy majetku otce, čímž se připravuje na převzetí těchto povinností v manželství, a nutností dobře se vdát, byl tento vztah naplněn láskou. Naproti tomu synové dokud zůstávali v otcově domě mu byli podřízeni a podíleli se ve větší míře na hospodářském využívání majetku. Na oplátku dostávali kromě emocionální podpory také podporu ve svých konfliktech. Ale také majetek, díky kterému se mohli oženit a zajistit si samostatné živobytí.

Vztah matky a dětí byl ještě více neformální. Poté, co dítě porodila a dopřála mu správnou výchovu, v dospělosti dítěte ji vůči němu nepojily žádné závazky, ať již to byla dcera provdána do jiného domu, nebo syn mající obydlí někde jinde. Nad dospělým synem bydlícím v otcově domě měla jistou moc vycházející z jejího postavení správkyne domu. Pokud žena ovdověla a dospělý syn už přebíral vládu nad domem, nebylo pro ni vhodné, aby v tomto domě dále setrvala, protože spravovat dům mohla jen jedna žena, v tomto případě synova manželka. Syn nad matkou ale stále neměl žádnou pravomoc, mohl pouze dohlédnout, aby se dobře znovu provdala. Také s tchánem a zeťem udržoval muž dobré vztahy, založené na pobytu u prvního a pobytu druhého v jeho domě.

Od otce své matky a jejích bratrů mohl očekávat podporu, otec matky pojmenovával nejstaršího syna a v dospělosti mu dal dary. Manželka měla vůči svým afinním příbuzným, otci a matce manžela, povinnost jim utkat pohřební rubáše. Pro zajištění provozu domu bylo zapotřebí, aby v něm bydleli a pracovali další osoby nijak nepřibuzné s majitelem domu a jeho rodinou. Tyto osoby, služky a sluhové, protože se v domě nenarodily byly získávány z vnějších zdrojů čtyřmi způsoby.

Darem, ku příkladu jako věno, nebo byly součástí válečné kořisti, byly koupeny, anebo najmuty. Pokud byly tyto osoby nedospělé, dostalo se jim stejného vychování od paní domu, jako vlastním dětem. Sluhové potom byli na hospodářské zázemí domu, pastviny, sady a pole, o něž pečovali, s ostatními obyvateli domu ale vcházeli běžně do styku při svých povinnostech. Služebné zase vykonávaly své práce v domě, společně s paní domu a dělaly ji společnost.

Mezi rodinou majitele domu a služebnictvem, stejně tak mezi služebnictvem navzájem panovaly formální vztahy, jež ale nepotlačovaly vzájemnou náklonnost. Starší sloužící vykonávali dohled nad mladšími a

měli nad nimi podobné pravomoce jako majitelé domu, mohli je kupovat a udávat jim rozkazy.

4.2.3 Ženský svět

Kultura si pro obě pohlaví připravila jasně diferencované sociální role. Jedinci byli uvězněni ve dvou uzavřených světech, jež se málokdy prolínaly. Už jenom samotný palác byl rozdělen na ženskou, soukromou část, kam nikdo kromě manželky a jejích služebných moc nechodil, a veřejnou, mužskou část, kde byli přijímáni hosté a kde manžel trávil svůj čas v paláci. V ženské síni, jež byla umístěna v patře, pobývala manželka majitele domu většinu svého času prací ve společnosti svých služebných. Ty ji doprovázely také ve chvílích, kdy měla ženskou síni opustit a mohla by se potkat s jinými muži, než byli její příbuzní, bez svého manžela.

V ženské síni paní domu paní spřádala nitě a tkala látky. Tuto činnost mohla také vykonávat sedě po manželově boku v hlavní síni domu u krbu. Služky, pokud byly společnice paní domu, se staraly o její zábavu, když tam také nitě spřádaly, látky tkaly a navíc česaly vlnu. Další velké množství služebných mlelo na ručních mlýnech pšeničnou mouku. Mezi další úkoly služebných žen patřily činnosti zajišťující každodenní chod domácnosti jako donáška vody, příprava v hodovní síni jídla ze zásob, starost o světla a oheň v domě, praní prádla, úklid domu, koupel a péče o hosty v domě a příprava jejich lůžka. Poslední tři zmiňované činnosti vykonávala paní domu, pokud se jednalo o jejího manžela. Některé z výše uvedených prací dělaly neprovdané dcery, spíše ale byly dozorkyněmi nad služebnými, jež pracovaly. Péče o děti a jejich výchova byla záležitostí paní domu a vybraných služebných. O zásoby se starala speciální služka, tzv. klíčnice, která také vykonávala nad služebnými dozor.

Látky, jež paní domu sama utkala, byly pouze jejím majetkem, který přidávala k tomu, co dostala od manžela při námluvách a od otce věnem. Tento majetek tvořily jak šperky, tak sluhové a služky. Zároveň byla spoluvlastnicí domu a veškerého majetku v něm a mohla s ním nakládat dle libosti v době manželovy nepřítomnosti, pokud manžel zemřel bez dědice, dům s příslušenstvím se stal jejím majetkem. Jestliže si majitel domu manželku teprve hledal a matka již byla provdána, správu majetku po dobu své nepřítomnosti předal důvěryhodné služebné.

Vzhledem k veškerému času, jež zde vdova prožila a již se cítila s domem propojená, bylo pro ni emocionálně obtížné se vyrovnat s faktem, že bude dům muset opustit a provdá se někam jinam. To ale nebylo nic proti tomu, když jí zemřel manžel, syn, či sexuální partner, v takovém případě proudy slz nebraly konce.

Jako v případě manžela, pokud chtěla dívka mít sexuálního partnera před svatbou, bylo to pro ni obtížné. O takových věcech ženy nesměly mluvit, natožpak dívky, byť i jen o svatbě, a sexuální vztah před svatbou nebyl společensky schvalován. Pokud dívka projevila jen trochu aktivity v hledání partnera, byla společensky odsuzována.

Už jenom samotný palác byl rozdělen na ženskou, soukromou část, kam nikdo kromě manželky a jejích služebných moc nechodil, a veřejnou, mužskou část, kde byli přijímáni hosté a kde manžel trávil svůj čas v paláci. V ženské síni, jež byla umístěna v patře, pobývala manželka majitele domu většinu svého času prací ve společnosti svých služebných. Ty ji doprovázely také ve chvílích, kdy měla ženskou síni opustit a mohla by se potkat s jinými muži, než byli její příbuzní, bez svého manžela.

Mezi další úkoly služebných žen patřily činnosti zajišťující každodenní chod domácnosti jako donáška vody, příprava v hodovní síni jídla ze zásob, starost o světla a oheň v domě, praní prádla, úklid domu, koupel a péče o hosty v domě a příprava jejich lůžka. Poslední tři

zmiňované činnosti vykonávala paní domu, pokud se jednalo o jejího manžela. Některé z výše uvedených prací dělaly neprovdané dcery, spíše ale byly dozorkyněmi nad služebnými, jež pracovaly. Péče o děti a jejich výchova byla záležitostí paní domu a vybraných služebných. Látky, jež paní domu sama utkala, byly pouze jejím majetkem, který přidávala k tomu, co dostala od manžela při námluvách a od otce věnem. Tento majetek tvořily jak šperky, tak sluhové a služky.

Zároveň byla spoluvlastnicí domu a veškerého majetku v něm a mohla s ním nakládat dle libosti v době manžellovy nepřítomnosti, pokud manžel zemřel bez dědice, dům s příslušenstvím se stal jejím majetkem. Jestliže si majitel domu manželku teprve hledal a matka již byla provdána, správu majetku po dobu své nepřítomnosti předal důvěryhodné služebné. Vzhledem k veškerému času, jež zde vdova prožila a již se cítila s domem propojená, bylo pro ni emocionálně obtížné se vyrovnat s faktem, že bude dům muset opustit a provdá se někam jinam.

To ale nebylo nic proti tomu, když jí zemřel manžel, syn, či sexuální partner, v takovém případě proudy slz nebraly konce. Jako v případě manžela, pokud chtěla dívka mít sexuálního partnera před svatbou, bylo to pro ni obtížné. O takových věcech ženy nesměly mluvit, natožpak dívky, byť i jen o svatbě, a sexuální vztah před svatbou nebyl společensky schvalován. Pokud dívka projevila jen trochu aktivity v hledání partnera, byla společensky odsuzována. Kultura si pro obě pohlaví připravila jasně diferencované sociální role. Jedinci byli uvězněni ve dvou uzavřených světech, jež se málokdy prolínaly. Už jenom samotný palác byl rozdělen na ženskou, soukromou část, kam nikdo kromě manželky a jejích služebných moc nechodil, a veřejnou, mužskou část, kde byli přijímáni hosté a kde manžel trávil svůj čas v paláci.

V ženské síni, jež byla umístěna v patře, pobývala manželka majitele domu většinu svého času prací ve společnosti svých služebných.

Ty ji doprovázely také ve chvílích, kdy měla ženskou síni opustit a mohla by se potkat s jinými muži, než byli její příbuzní, bez svého manžela. V ženské síni paní domu paní spřádala nitě a tkala látky. Tuto činnost mohla také vykonávat sedě po manželově boku v hlavní síni domu u krbu. Služky, pokud byly společnice paní domu, se staraly o její zábavu, když tam také nitě spřádaly, látky tkaly a navíc česaly vlnu. Další velké množství služebných mlelo na ručních mlýnech pšeničnou mouku. Mezi další úkoly služebných žen patřily činnosti zajišťující každodenní chod domácnosti jako donáška vody, příprava v hodovní síni jídla ze zásob, starost o světla a oheň v domě, praní prádla, úklid domu, koupel a péče o hosty v domě a příprava jejich lůžka.

Poslední tři zmiňované činnosti vykonávala paní domu, pokud se jednalo o jejího manžela. Některé z výše uvedených prací dělaly neprovdané dcery, spíše ale byly dozorkyněmi nad služebnými, jež pracovaly. Péče o děti a jejich výchova byla záležitostí paní domu a vybraných služebných. O zásoby se starala speciální služka, tzv. klíčnice, která také vykonávala nad služebnými dozor. Látky, jež paní domu sama utkala, byly pouze jejím majetkem, který přidávala k tomu, co dostala od manžela při námluvách a od otce věnem. Tento majetek tvořily jak šperky, tak sluhové a služky.

Zároveň byla spoluvlastnicí domu a veškerého majetku v něm a mohla s ním nakládat dle libosti v době manželovy nepřítomnosti, pokud manžel zemřel bez dědice, dům s příslušenstvím se stal jejím majetkem. Jestliže si majitel domu manželku teprve hledal a matka již byla provdána, správu majetku po dobu své nepřítomnosti předal důvěryhodné služebné.

Vzhledem k veškerému času, jež zde vdova prožila a již se cítila s domem propojená, bylo pro ni emocionálně obtížné se vyrovnat s faktem, že bude dům muset opustit a provdá se někam jinam. To ale nebylo nic

proti tomu, když jí zemřel manžel, syn, či sexuální partner, v takovém případě proudy slz nebraly konce.

Jako v případě manžela, pokud chtěla dívka mít sexuálního partnera před svatbou, bylo to pro ni obtížné. O takových věcech ženy nesměly mluvit, natožpak dívky, byť i jen o svatbě, a sexuální vztah před svatbou nebyl společensky schvalován. Pokud dívka projevila jen trochu aktivity v hledání partnera, byla společensky odsuzována. Kultura si pro obě pohlaví připravila jasně diferencované sociální role. Jedinci byli uvězněni ve dvou uzavřených světech, jež se málokdy prolínaly.

Už jenom samotný palác byl rozdělen na ženskou, soukromou část, kam nikdo kromě manželky a jejích služebných moc nechodil, a veřejnou, mužskou část, kde byli přijímáni hosté a kde manžel trávil svůj čas v paláci. V ženské síni, jež byla umístěna v patře, pobývala manželka majitele domu většinu svého času prací ve společnosti svých služebných.

Ty ji doprovázely také ve chvílích, kdy měla ženskou síni opustit a mohla by se potkat s jinými muži, než byli její příbuzní, bez svého manžela. V ženské síni paní domu paní spřádala nitě a tkala látky. Tuto činnost mohla také vykonávat sedě po manželově boku v hlavní síni domu u krbu. Služky, pokud byly společnice paní domu, se staraly o její zábavu, když tam také nitě spřádaly, látky tkaly a navíc česaly vlnu. Další velké množství služebných mlelo na ručních mlýnech pšeničnou mouku. Mezi další úkoly služebných žen patřily činnosti zajišťující každodenní chod domácnosti jako donáška vody, příprava v hodovní síni jídla ze zásob, starost o světla a oheň v domě, praní prádla, úklid domu, koupel a péče o hosty v domě a příprava jejich lůžka.

Poslední tři zmiňované činnosti vykonávala paní domu, pokud se jednalo o jejího manžela. Některé z výše uvedených prací dělaly neprovdané dcery, spíše ale byly dozorkyněmi nad služebnými, jež pracovaly. Péče o děti a jejich výchova byla záležitostí paní domu a

vybraných služebných. O zásoby se starala speciální služka, tzv. klíčnice, která také vykonávala nad služebnými dozor. Látky, jež paní domu sama utkala, byly pouze jejím majetkem, který přidávala k tomu, co dostala od manžela při námluvách a od otce věnem. Tento majetek tvořily jak šperky, tak sluhové a služky. Zároveň byla spoluvlastnicí domu a veškerého majetku v něm a mohla s ním nakládat dle libosti v době manželovy nepřítomnosti, pokud manžel zemřel bez dědice, dům s příslušenstvím se stal jejím majetkem.

Jestliže si majitel domu manželku teprve hledal a matka již byla provdána, správu majetku po dobu své nepřítomnosti předal důvěryhodné služebné. Vzhledem k veškerému času, jež zde vdova prožila a již se cítila s domem propojená, bylo pro ni emocionálně obtížné se vyrovnat s faktem, že bude dům muset opustit a provdá se někam jinam. To ale nebylo nic proti tomu, když jí zemřel manžel, syn, či sexuální partner, v takovém případě proudy slz nebraly konce. Jako v případě manžela, pokud chtěla dívka mít sexuálního partnera před svatbou, bylo to pro ni obtížné. O takových věcech ženy nesměly mluvit, natožpak dívky, byť i jen o svatbě, a sexuální vztah před svatbou nebyl společensky schvalován. Pokud dívka projevila jen trochu aktivity v hledání partnera, byla společensky odsuzována.

4.2.4 Mužský svět

Jestliže dívka či žena nemohla být při vyhledávání partnerských vztahů aktivní, muži se v tomto ohledu činili a dávali svůj zájem neskrytě najevo, nezaměřující se opuze na jednu partnerku. Přesto i muž mohl pociťovat před cizí dívkou stud, pokud byl nahý. Ženským ideálem té doby byla dívka krásná, vtipná, štíhlá a v neposlední řadě pracovitá.

Kromě žen si muž musel hledět především udržení a rozšiřování vlastního majetku. Pro udržení majetku toho nicméně mnoho nedělal, pouze určil spolehlivé správce, mezi nimiž vynikala jeho manželka, jež dohlédnou, aby mu z majetku nic nemizelo. On sám se jej snažil spíše rozšiřovat činností mimo domov. A tak pořádal a účastnil se loupežných výprav s cílem získat dobytek a cizí obyvatele na prodej, či pro službu, a válečných nájezdů, jež přinášely větší zisk v podobě uměleckých předmětů a lidské kořisti. Dalším zdrojem majetku byly veřejné funkce.

A dary, jež získal na svých cestách od svých hostitelů. Takto mohl procestovat celé tehdejší Řecko a všude něco získat. Na oplátku on musel každého, kdo zavítal do jeho domu, pohostit a na rozloučenou přidat ještě dary, na znamení přátelství. Tyto se mohly sestávat z uměleckých předmětů, oblečení a služebnictva. Nejen host mohl očekávat dary od pána domu, taktéž jeho sluhové, kteří dostávali v průběhu služby vše k zajištění svých potřeb, jídlo a ošacení. Navíc za dobrou službu pán domu jako uznání daroval svým sluhům dům, pole, majetek a manželku.

Sluhové vykonávali práce na poli a v sadech a starali se o stáda krav, ovcí, koz a o vepře. Tito pastevci měli za povinnost přihánět do domu k hostinám zvířata a pokud zde nebylo dostatek jiných mužů, též se podíleli na jejich zabití, naporcování, upečení a přichystání hostiny, jakož i obsluhy u ní. Všechny tyto činnosti ale mohl vykonávat muž jakéhokoliv postavení, zejména synové majitele domu. Mužům, bydlícím mimo palác, příslušela povinnost zpracovávat dřevo na topení a úpravu masa, stejně jako starost o tento oheň. Významnou činností mužů, jež potřebovala větší kooperaci, byla mořeplavba. Synové majitele domu se starali o tažná zvířata, a nosili různá břemena do a z domu. Také se podíleli na hrubějším úklidu domu. Majitel domu sám dočišťoval dům se dvorem, a zejména mužskou komnatu, vykuřováním sírou. Mužská komnata byla místem, kde muž spal a hodoval se svými hosty.

V mužské komnatě se také vedly mužské hovory týkající se majetku a obce, a v případě královského domu, odkud král vládl. Místem politického rozhodování, kam byli svoláváni všichni dospělý muži v obci, bylo sněmoviště, kam se mohl každý obrátit s připomínkami k veřejnému soužití. Jednou z mužů oceňovaných mužských vlastností bylo umění hovořit právě na sněmu mužů. Další byla moudrost získaná znalostí dávných věcí, její projevy mohly být ale špatně přijímané mladšími muži. Sněm vysílal zástupce obce, aby urovnal křivdy, jež byly spáchané cizinci na majetku obce a jejích občanů. Také řešil zločiny, či spíše zabití, jež se v obci odehrály. Konflikt, který skončil tragicky, se počínal spory o majetek. Taková eskalace násilí mezi občany stejné obce byla výjimečná, bojovalo se s nepřáteli vně obce.

Mezi sebou se používaly výhrůžky násilím spíše k zastrašení rivalů a udržení vlastního postavení. Jestliže dívka či žena nemohla být při vyhledávání partnerských vztahů aktivní, muži se v tomto ohledu činili a dávali svůj zájem neskrytě najevo, nezaměřující se opuze na jednu partnerku. Přesto i muž mohl pociťovat před cizí dívkou stud, pokud byl nahý. Ženským ideálem té doby byla dívka krásná, vtipná, štíhlá a v neposlední řadě pracovitá. Kromě žen si muž musel hledět především udržení a rozšiřování vlastního majetku.

Pro udržení majetku toho nicméně mnoho nedělal, pouze určil spolehlivé správce, mezi nimiž vynikala jeho manželka, jež dohlédnou, aby mu z majetku nic nemizelo. On sám se jej snažil spíše rozšiřovat činností mimo domov. A tak pořádal a účastnil se loupežných výprav s cílem získat dobytek a cizí obyvatele na prodej, či pro službu, a válečných nájezdů, jež přinášely větší zisk v podobě uměleckých předmětů a lidské kořisti. Dalším zdrojem majetku byly veřejné funkce. A dary, jež získal na svých cestách od svých hostitelů.

Takto mohl procestovat celé tehdejší Řecko a všude něco získat. Na oplátku on musel každého, kdo zavítal do jeho domu, pohostit a na rozloučenou přidat ještě dary, na znamení přátelství. Tyto se mohly sestávat z uměleckých předmětů, oblečení a služebnictva. Nejen host mohl očekávat dary od pána domu, taktéž jeho sluhové, kteří dostávali v průběhu služby vše k zajištění svých potřeb, jídlo a ošacení.

Navíc za dobrou službu pán domu jako uznání daroval svým sluhům dům, pole, majetek a manželku. Sluhové vykonávali práce na poli a v sadech a starali se o stáda krav, ovcí, koz a o vepře. Tito pastevcí měli za povinnost přihánět do domu k hostinám zvířata a pokud zde nebylo dostatek jiných mužů, též se podíleli na jejich zabití, naporcování, upečení a přichystání hostiny, jakož i obsluhy u ní. Všechny tyto činnosti ale mohl vykonávat muž jakéhokoliv postavení, zejména synové majitele domu. Mužům, bydlícím mimo palác, příslušela povinnost zpracovávat dřevo na topení a úpravu masa, stejně jako starost o tento oheň. Významnou činností mužů, jež potřebovala větší kooperaci, byla mořeplavba. Synové majitele domu se starali o tažná zvířata, a nosili různá břemena do a z domu. Také se podíleli na hrubějším úklidu domu. Majitel domu sám dočišťoval dům se dvorem, a zejména mužskou komnatu, vykuřováním sírou. Mužská komnata byla místem, kde muž spal a hodoval se svými hosty.

V mužské komnatě se také vedly mužské hovory týkající se majetku a obce, a v případě královského domu, odkud král vládl. Místem politického rozhodování, kam byli svoláváni všichni dospělí muži v obci, bylo sněmoviště, kam se mohl každý obrátit s připomínkami k veřejnému soužití. Jednou z mužů oceňovaných mužských vlastností bylo umění hovořit právě na sněmu mužů. Další byla moudrost získaná znalostí dávných věcí, její projevy mohly být ale špatně přijímané mladšími muži. Sněm vysílal zástupce obce, aby urovnal křivdy, jež byly spáchané cizinci na majetku obce a jejích občanů. Také řešil zločiny, či spíše zabití, jež se

v obci odehrály. Konflikt, který skončil tragicky, se počínal spory o majetek. Taková eskalace násilí mezi občany stejné obce byla výjimečná, bojovalo se s nepřáteli vně obce. Mezi sebou se používaly výhružky násilím spíše k zastrašení rivalů a udržení vlastního postavení. Jestliže dívka či žena nemohla být při vyhledávání partnerských vztahů aktivní, muži se v tomto ohledu činili a dávali svůj zájem neskrytě najevo, nezaměřující se opouze na jednu partnerku. Přesto i muž mohl pociťovat před cizí dívkou stud, pokud byl nahý. Ženským ideálem té doby byla dívka krásná, vtipná, štíhlá a v neposlední řadě pracovitá. Kromě žen si muž musel hledět především udržení a rozšiřování vlastního majetku.

Pro udržení majetku toho nicméně mnoho nedělal, pouze určil spolehlivé správce, mezi nimiž vynikala jeho manželka, jež dohlédnou, aby mu z majetku nic nemizelo. On sám se jej snažil spíše rozšiřovat činností mimo domov. A tak pořádal a účastnil se loupežných výprav s cílem získat dobytek a cizí obyvatele na prodej, či pro službu, a válečných nájezdů, jež přinášely větší zisk v podobě uměleckých předmětů a lidské kořisti.

Dalším zdrojem majetku byly veřejné funkce. A dary, jež získal na svých cestách od svých hostitelů. Takto mohl procestovat celé tehdejší Řecko a všude něco získat. Na oplátku on musel každého, kdo zavítal do jeho domu, pohostit a na rozloučenou přidat ještě dary, na znamení přátelství.

Tyto se mohly sestávat z uměleckých předmětů, oblečení a služebnictva. Nejen host mohl očekávat dary od pána domu, taktéž jeho sluhové, kteří dostávali v průběhu služby vše k zajištění svých potřeb, jídlo a ošacení. Navíc za dobrou službu pán domu jako uznání daroval svým sluhům dům, pole, majetek a manželku. Sluhové vykonávali práce na poli a v sadech a starali se o stáda krav, ovcí, koz a o vepře. Tito pastevci měli za povinnost přihánět do domu k hostinám zvířata a pokud

zde nebylo dostatek jiných mužů, též se podíleli na jejich zabití, naporcování, upečení a přichystání hostiny, jakož i obsluhy u ní. Všechny tyto činnosti ale mohl vykonávat muž jakéhokoliv postavení, zejména synové majitele domu.

Mužům, bydlícím mimo palác, příslušela povinnost zpracovávat dřevo na topení a úpravu masa, stejně jako starost o tento oheň. Významnou činností mužů, jež potřebovala větší kooperaci, byla mořeplavba. Synové majitele domu se starali o tažná zvířata, a nosili různá břemena do a z domu. Také se podíleli na hrubějším úklidu domu. Majitel domu sám dočišťoval dům se dvorem, a zejména mužskou komnatu, vykuřováním sírou. Mužská komnata byla místem, kde muž spal a hodoval se svými hosty. V mužské komnatě se také vedly mužské hovory týkající se majetku a obce, a v případě královského domu, odkud král vládl. Místem politického rozhodování, kam byli svoláváni všichni dospělí muži v obci, bylo sněmoviště, kam se mohl každý obrátit s připomínkami k veřejnému soužití.

Jednou z mužů oceňovaných mužských vlastností bylo umění hovořit právě na sněmu mužů. Další byla moudrost získaná znalostí dávných věcí, její projevy mohly být ale špatně přijímané mladšími muži. Sněm vysílal zástupce obce, aby urovnal křivdy, jež byly spáchané cizinci na majetku obce a jejích občanů. Také řešil zločiny, či spíše zabití, jež se v obci odehrály. Konflikt, který skončil tragicky, se počínal spory o majetek. Taková eskalace násilí mezi občany stejné obce byla výjimečná, bojovalo se s nepřáteli vně obce. Mezi sebou se používaly výhružky násilím spíše k zastrašení rivalů a udržení vlastního postavení. Jestliže dívka či žena nemohla být při vyhledávání partnerských vztahů aktivní, muži se v tomto ohledu činili a dávali svůj zájem neskrytě najevo, nezaměřující se opuze na jednu partnerku. Přesto i muž mohl pociťovat před cizí dívkou stud, pokud byl nahý. Ženským ideálem té doby byla dívka krásná, vtipná, štíhlá a v neposlední řadě pracovitá. Kromě žen si

muž musel hledět především udržení a rozšiřování vlastního majetku. Pro udržení majetku toho nicméně mnoho nedělal, pouze určil spolehlivé správce, mezi nimiž vynikala jeho manželka, jež dohlédnou, aby mu z majetku nic nemizelo.

On sám se jej snažil spíše rozšiřovat činností mimo domov. A tak pořádal a účastnil se loupežných výprav s cílem získat dobytek a cizí obyvatele na prodej, či pro službu, a válečných nájezdů, jež přinášely větší zisk v podobě uměleckých předmětů a lidské kořisti. Dalším zdrojem majetku byly veřejné funkce. A dary, jež získal na svých cestách od svých hostitelů. Takto mohl procestovat celé tehdejší Řecko a všude něco získat. Na oplátku on musel každého, kdo zavítal do jeho domu, pohostit a na rozloučenou přidat ještě dary, na znamení přátelství. Tyto se mohly sestávat z uměleckých předmětů, oblečení a služebnictva.

Nejen host mohl očekávat dary od pána domu, taktéž jeho sluhové, kteří dostávali v průběhu služby vše k zajištění svých potřeb, jídlo a ošacení. Navíc za dobrou službu pán domu jako uznání daroval svým sluhům dům, pole, majetek a manželku.

Sluhové vykonávali práce na poli a v sadech a starali se o stáda krav, ovcí, koz a o vepře. Tito pastevci měli za povinnost přihánět do domu k hostinám zvířata a pokud zde nebylo dostatek jiných mužů, též se podíleli na jejich zabití, naporcování, upečení a přichystání hostiny, jakož i obsluhy u ní. Všechny tyto činnosti ale mohl vykonávat muž jakéhokoliv postavení, zejména synové majitele domu.

Mužům, bydlícím mimo palác, příslušela povinnost zpracovávat dřevo na topení a úpravu masa, stejně jako starost o tento oheň. Významnou činností mužů, jež potřebovala větší kooperaci, byla mořeplavba. Synové majitele domu se starali o tažná zvířata, a nosili různá břemena do a z domu. Také se podíleli na hrubějším úklidu domu. Majitel domu sám dočišťoval dům se dvorem, a zejména mužskou

komnatu, vykuřováním sírou. Mužská komnata byla místem, kde muž spal a hodoval se svými hosty. V mužské komnatě se také vedly mužské hovory týkající se majetku a obce, a v případě královského domu, odkud král vládl.

Místem politického rozhodování, kam byli svoláváni všichni dospělý muži v obci, bylo sněmoviště, kam se mohl každý obrátit s připomínkami k veřejnému soužití. Jednou z mužů oceňovaných mužských vlastností bylo umění hovořit právě na sněmu mužů. Další byla moudrost získaná znalostí dávných věcí, její projevy mohly být ale špatně přijímané mladšími muži.

Sněm vysílal zástupce obce, aby urovnal křivdy, jež byly spáchané cizinci na majetku obce a jejích občanů. Také řešil zločiny, či spíše zabití, jež se v obci odehrály. Konflikt, který skončil tragicky, se počínal spory o majetek. Taková eskalace násilí mezi občany stejné obce byla výjimečná, bojovalo se s nepřáteli vně obce. Mezi sebou se používaly výhrůžky násilím spíše k zastrašení rivalů a udržení vlastního postavení. Jestliže dívka či žena nemohla být při vyhledávání partnerských vztahů aktivní, muži se v tomto ohledu činili a dávali svůj zájem neskrytě najevo, nezaměřující se opouze na jednu partnerku.

Přesto i muž mohl pociťovat před cizí dívkou stud, pokud byl nahý. Ženským ideálem té doby byla dívka krásná, vtipná, štíhlá a v neposlední řadě pracovitá. Kromě žen si muž musel hledět především udržení a rozšiřování vlastního majetku. Pro udržení majetku toho nicméně mnoho nedělal, pouze určil spolehlivé správce, mezi nimiž vynikala jeho manželka, jež dohlédnou, aby mu z majetku nic nemizelo. On sám se jej snažil spíše rozšiřovat činností mimo domov.

A tak pořádal a účastnil se loupežných výprav s cílem získat dobytek a cizí obyvatele na prodej, či pro službu, a válečných nájezdů, jež

přinášely větší zisk v podobě uměleckých předmětů a lidské kořisti. Dalším zdrojem majetku byly veřejné funkce.

A dary, jež získal na svých cestách od svých hostitelů. Takto mohl procestovat celé tehdejší Řecko a všude něco získat. Na oplátku on musel každého, kdo zavítal do jeho domu, pohostit a na rozloučenou přidat ještě dary, na znamení přátelství.

Tyto se mohly sestávat z uměleckých předmětů, oblečení a služebnictva. Nejen host mohl očekávat dary od pána domu, taktéž jeho sluhové, kteří dostávali v průběhu služby vše k zajištění svých potřeb, jídlo a ošacení. Navíc za dobrou službu pán domu jako uznání daroval svým sluhům dům, pole, majetek a manželku.

Sluhové vykonávali práce na poli a v sadech a starali se o stáda krav, ovcí, koz a o vepře. Tito pastevci měli za povinnost přihánět do domu k hostinám zvířata a pokud zde nebylo dostatek jiných mužů, též se podíleli na jejich zabití, naporcování, upečení a přichystání hostiny, jakož i obsluhy u ní. Všechny tyto činnosti ale mohl vykonávat muž jakéhokoliv postavení, zejména synové majitele domu. Mužům, bydlícím mimo palác, příslušela povinnost zpracovávat dřevo na topení a úpravu masa, stejně jako starost o tento oheň.

Významnou činností mužů, jež potřebovala větší kooperaci, byla mořeplavba. Synové majitele domu se starali o tažná zvířata, a nosili různá břemena do a z domu. Také se podíleli na hrubějším úklidu domu. Majitel domu sám dočišťoval dům se dvorem, a zejména mužskou komnatu, vykuřováním sírou. Mužská komnata byla místem, kde muž spal a hodoval se svými hosty. V mužské komnatě se také vedly mužské hovory týkající se majetku a obce, a v případě královského domu, odkud král vládl. Místem politického rozhodování, kam byli svoláváni všichni dospělí muži v obci, bylo sněmoviště, kam se mohl každý obrátit s

připomínkami k veřejnému soužití. Jednou z mužů oceňovaných mužských vlastností bylo umění hovořit právě na sněmu mužů.

Další byla moudrost získaná znalostí dávných věcí, její projevy mohly být ale špatně přijímané mladšími muži. Sněm vysílal zástupce obce, aby urovnal křivdy, jež byly spáchané cizinci na majetku obce a jejích občanů. Také řešil zločiny, či spíše zabití, jež se v obci odehrály. Konflikt, který skončil tragicky, se počínal spory o majetek. Taková eskalace násilí mezi občany stejné obce byla výjimečná, bojovalo se s nepřáteli vně obce. Mezi sebou se používaly výhružky násilím spíše k zastrašení rivalů a udržení vlastního postavení.

4.3 Smrt

4.3.1 Pohřeb

Stejně jako všechno, co jednou začne, i život starého Řeka jednou skončil. Jednalo se o poslední změnu stavu člověka se všemi následky pro okolní společnost, která se musela vypořádat s tím, že místo svého člena jí zbylo jen mrtvé tělo, ze kterého duše odešla do Hádovy říše.

Pohřeb byl chápán jako celý proces rozloučení se se zesnulým. Nejprve bylo tělo omyto, natřeno mastmi, oblečeno do rubáše a vystaveno. Rubáš pro ty, kdo zemřeli věkem, připravovala manželka jejich syna. Ostatním byly pohřebním oděvem běžné šaty, případně zbroj, pokud muž zemřel na válečné výpravě. Nad mrtvolou se muselo naříkat a nebožtík se musel oplakávat, jako výraz žalu se stříhaly vlasy.

Pokud nebožtík zemřel ve svém domově nebo blízko okolí, byl pohřben do země. V opačném případě se konal žárový pohřeb. Kostí byly poté uloženy do nádoby, nad kterou byla z kamení vystavěna mohyla. V případě úmrtí více lidí současně, jako v případě války, byly jejich kosti

pohřbeny společně. Také se stávalo, že člověk zemřel bez možnosti pochování. V takovém případě jeho druhové třikrát zakřičeli jeho jméno a doma mu mužský příbuzný zřídil mohylu.

Pokaždé, ať už se pohřeb prováděl jakkoliv, bylo potřeba vykonat pohřební oběti. V případě úmrtí některého z hrdinů, králů se uspořádaly závody o drahocenné odměny, jichž se mohl každý účastnit. Nakonec mužský příbuzný uspořádal pohřební hostinu, jíž se taktéž mohl účastnit kdokoliv.

Jednalo se o poslední změnu stavu člověka se všemi následky pro okolní společnost, která se musela vypořádat s tím, že místo svého člena jí zbylo jen mrtvé tělo, ze kterého duše odešla do Hádovy říše. Pohřeb byl chápán jako celý proces rozloučení se se zesnulým. Nejprve bylo tělo omyto, natřeno mastmi, oblečeno do rubáše a vystaveno. Rubáš pro ty, kdo zemřeli věkem, připravovala manželka jejich syna.

Ostatním byly pohřebním oděvem běžné šaty, případně zbroj, pokud muž zemřel na válečné výpravě. Nad mrtvolou se muselo naříkat a nebožtík se musel oplakávat, jako výraz žalu se stříhaly vlasy. Pokud nebožtík zemřel ve svém domově nebo blízkiem okolí, byl pohřben do země. V opačném případě se konal žárový pohřeb. Kostí byly poté uloženy do nádoby, nad kterou byla z kamení vystavěna mohyla. V případě úmrtí více lidí současně, jako v případě války, byly jejich kosti pohřbeny společně.

Také se stávalo, že člověk zemřel bez možnosti pochování. V takovém případě jeho druhové třikrát zakřičeli jeho jméno a doma mu mužský příbuzný zřídil mohylu. Pokaždé, ať už se pohřeb prováděl jakkoliv, bylo potřeba vykonat pohřební oběti. V případě úmrtí některého z hrdinů, králů se uspořádaly závody o drahocenné odměny, jichž se mohl každý účastnit. Nakonec mužský příbuzný uspořádal pohřební hostinu, jíž se taktéž mohl účastnit kdokoliv. Stejně jako všechno, co jednou začne, i život starého Řeka jednou skončil.

Jednalo se o poslední změnu stavu člověka se všemi následky pro okolní společnost, která se musela vypořádat s tím, že místo svého člena jí zbylo jen mrtvé tělo, ze kterého duše odešla do Hádovy říše. Pohřeb byl chápán jako celý proces rozloučení se se zesnulým. Nejprve bylo tělo omyto, natřeno mastmi, oblečeno do rubáše a vystaveno.

Rubáš pro ty, kdo zemřeli věkem, připravovala manželka jejich syna. Ostatním byly pohřebním oděvem běžné šaty, případně zbroj, pokud muž zemřel na válečné výpravě. Nad mrtvolou se muselo naříkat a nebožtík se musel oplakávat, jako výraz žalu se stříhaly vlasy. Pokud nebožtík zemřel ve svém domově nebo blízkiem okolí, byl pohřben do země.

V opačném případě se konal žárový pohřeb. Kostí byly poté uloženy do nádoby, nad kterou byla z kamení vystavěna mohyla. V případě úmrtí více lidí současně, jako v případě války, byly jejich kosti pohřbeny společně. Také se stávalo, že člověk zemřel bez možnosti pochování. V takovém případě jeho druhové třikrát zakřičeli jeho jméno a doma mu mužský příbuzný zřídil mohylu. Pokaždé, ať už se pohřeb prováděl jakkoliv, bylo potřeba vykonat pohřební oběti.

V případě úmrtí některého z hrdinů, králů se uspořádaly závody o drahocenné odměny, jichž se mohl každý účastnit. Nakonec mužský příbuzný uspořádal pohřební hostinu, již se taktéž mohl účastnit kdokoliv.

4.3.2 Nástupnictví a dědictví

Smrt muže s sebou přinesla potřebu jeho společenské funkce definitivně delegovat dál a předat jeho majetek další generaci. Tak tomu bylo ale pouze pokud zemřel předčasně. V opačném případě prvorozený syn postupně přebíral jeho veřejné funkce, až muž sám, nebo pod tlakem okolních šlechticů, funkce složil, neboť byl neschopný je vykonávat, či předpokládal, že jeho syn je bude vykonávat lépe. Dále ale zasedal na

sněmu mužů obce, kde se podílel na dohledu nad správou věcí veřejných. Jeho nástupce byl volen sněmem obce a mohl být vybrán z jakéhokoliv šlechtice, jeho syn, nejenže měl tu výhodu oproti ostatním kandidátům, že se na výkon funkce připravoval, ale také jeho původ mu zajišťoval lepší pozici při volbě. Jestliže zemřel muž bez syna, nebo tento syn byl pro svůj nízký věk neschopný se funkce zhostit, preferovanou volbou byl mužův bratr. Pokud ani tato možnost nepřicházela v úvahu, strategií, jak vylepšit své šance u volby, bylo vzít si za manželku vdovu po muži, či jeho dceru.

Víceméně to, co platilo o nástupnictví, platilo do jisté míry také o dědění majetku. Otec majetek postupně předával svým synům, ať již z řádného manželství, nebo vedlejších manželek. První majetek, který dostali, byl použit na zaplacení ceny za nevěstu. Přesun dalšího majetku závisel na tom, zda dům stál v městském centru zemědělského osídlení, v kterémžto případě k domu přináležely další zemědělské usedlosti, nebo v městské aglomeraci, kde k domům žádné nepatřilo. V prvním případě otec předal prvorozenému synovi městský dům s přináležícím majetkem po jeho svatbě, ve druhém případě synové museli počkat až do smrti otce, poté si majetek sami rozdělili. Jestliže muž zemřel bez dědice, ale zanechal po sobě vdovu, jeho majetek získal ten, kdo se oženil s touto vdovou. Pokud ani to nebylo možné, či spáchal zločin proti obci a byl za to zabit, jeho majetek propadl obci. Při smrti krále nebo héra je část jeho majetku rozdělena mezi vítěze závodů, jež byly pořádány na jeho počest při jeho pohřbu.

V opačném případě prvorozený syn postupně přebíral jeho veřejné funkce, až muž sám, nebo pod tlakem okolních šlechticů, funkce složil, neboť byl neschopný je vykonávat, či předpokládal, že jeho syn je bude vykonávat lépe. Dále ale zasedal na sněmu mužů obce, kde se podílel na dohledu nad správou věcí veřejných. Jeho nástupce byl volen sněmem obce a mohl být vybrán z jakéhokoliv šlechtice, jeho syn, nejenže měl tu

výhodu oproti ostatním kandidátům, že se na výkon funkce připravoval, ale také jeho původ mu zajišťoval lepší pozici při volbě.

Jestliže zemřel muž bez syna, nebo tento syn byl pro svůj nízký věk neschopný se funkce zhostit, preferovanou volbou byl mužův bratr. Pokud ani tato možnost nepřicházela v úvahu, strategií, jak vylepšit své šance u volby, bylo vzít si za manželku vdovu po muži, či jeho dceru. Víceméně to, co platilo o nástupnictví, platilo do jisté míry také o dědění majetku. Otec majetek postupně předával svým synům, ať již z řádného manželství, nebo vedlejších manželek. První majetek, který dostali, byl použit na zaplacení ceny za nevěstu.

Přesun dalšího majetku závisel na tom, zda dům stál v městském centru zemědělského osídlení, v kterémžto případě k domu přináležely další zemědělské usedlosti, nebo v městské aglomeraci, kde k domům žádné nepatřilo. V prvním případě otec předal prvorozenému synovi městský dům s přináležejícím majetkem po jeho svatbě, ve druhém případě synové museli počkat až do smrti otce, poté si majetek sami rozdělili. Jestliže muž zemřel bez dědice, ale zanechal po sobě vdovu, jeho majetek získal ten, kdo se oženil s touto vdovou.

Pokud ani to nebylo možné, či spáchal zločin proti obci a byl za to zabit, jeho majetek propadl obci. Při smrti krále nebo héra je část jeho majetku rozdělena mezi vítěze závodů, jež byly pořádány na jeho počest při jeho pohřbu. Smrt muže s sebou přinesla potřebu jeho společenské funkce definitivně delegovat dál a předat jeho majetek další generaci. Tak tomu bylo ale pouze pokud zemřel předčasně.

V opačném případě prvorozený syn postupně přebíral jeho veřejné funkce, až muž sám, nebo pod tlakem okolních šlechticů, funkce složil, neboť byl neschopný je vykonávat, či předpokládal, že jeho syn je bude vykonávat lépe. Dále ale zasedal na sněmu mužů obce, kde se podílel na dohledu nad správou věcí veřejných. Jeho nástupce byl volen sněmem

obce a mohl být vybrán z jakéhokoliv šlechtice, jeho syn, nejenže měl tu výhodu oproti ostatním kandidátům, že se na výkon funkce připravoval, ale také jeho původ mu zajišťoval lepší pozici při volbě. Jestliže zemřel muž bez syna, nebo tento syn byl pro svůj nízký věk neschopný se funkce zhostit, preferovanou volbou byl mužův bratr.

Pokud ani tato možnost nepřicházela v úvahu, strategií, jak vylepšit své šance u volby, bylo vzít si za manželku vdovu po muži, či jeho dceru. Víceméně to, co platilo o nástupnictví, platilo do jisté míry také o dědění majetku. Otec majetek postupně předával svým synům, ať již z řádného manželství, nebo vedlejších manželek. První majetek, který dostali, byl použit na zaplacení ceny za nevěstu. Přesun dalšího majetku závisel na tom, zda dům stál v městském centru zemědělského osídlení, v kterémžto případě k domu přináležely další zemědělské usedlosti, nebo v městské aglomeraci, kde k domům žádné nepatřilo.

V prvním případě otec předal prvorozenému synovi městský dům s přináležejícím majetkem po jeho svatbě, ve druhém případě synové museli počkat až do smrti otce, poté si majetek sami rozdělili. Jestliže muž zemřel bez dědice, ale zanechal po sobě vdovu, jeho majetek získal ten, kdo se oženil s touto vdovou. Pokud ani to nebylo možné, či spáchal zločin proti obci a byl za to zabit, jeho majetek propadl obci. Při smrti krále nebo héra je část jeho majetku rozdělena mezi vítěze závodů, jež byly pořádány na jeho počest při jeho pohřbu. Smrt muže s sebou přinesla potřebu jeho společenské funkce definitivně delegovat dál a předat jeho majetek další generaci. Tak tomu bylo ale pouze pokud zemřel předčasně. V opačném případě prvorozený syn postupně přebíral jeho veřejné funkce, až muž sám, nebo pod tlakem okolních šlechticů, funkce složil, neboť byl neschopný je vykonávat, či předpokládal, že jeho syn je bude vykonávat lépe. Dále ale zasedal na sněmu mužů obce, kde se podílel na dohledu nad správou věcí veřejných.

Jeho nástupce byl volen sněmem obce a mohl být vybrán z jakéhokoliv šlechtice, jeho syn, nejenže měl tu výhodu oproti ostatním kandidátům, že se na výkon funkce připravoval, ale také jeho původ mu zajišťoval lepší pozici při volbě. Jestliže zemřel muž bez syna, nebo tento syn byl pro svůj nízký věk neschopný se funkce zhostit, preferovanou volbou byl mužův bratr. Pokud ani tato možnost nepřicházela v úvahu, strategií, jak vylepšit své šance u volby, bylo vzít si za manželku vdovu po muži, či jeho dceru.

Víceméně to, co platilo o nástupnictví, platilo do jisté míry také o dědění majetku. Otec majetek postupně předával svým synům, ať již z řádného manželství, nebo vedlejších manželek. První majetek, který dostali, byl použit na zaplacení ceny za nevěstu. Přesun dalšího majetku závisel na tom, zda dům stál v městském centru zemědělského osídlení, v kterémžto případě k domu přináležely další zemědělské usedlosti, nebo v městské aglomeraci, kde k domům žádné nepatřilo.

V prvním případě otec předal prvorozenému synovi městský dům s přináležejícím majetkem po jeho svatbě, ve druhém případě synové museli počkat až do smrti otce, poté si majetek sami rozdělili. Jestliže muž zemřel bez dědice, ale zanechal po sobě vdovu, jeho majetek získal ten, kdo se oženil s touto vdovou. Pokud ani to nebylo možné, či spáchal zločin proti obci a byl za to zabit, jeho majetek propadl obci. Při smrti krále nebo héra je část jeho majetku rozdělena mezi vítěze závodů, jež byly pořádány na jeho počest při jeho pohřbu.

5 INTERPRETACE ČTVRTÉHO ŘÁDU

Pro sledování argumentace některých problémů v této části doporučuji čtenáři vrátit se k části minulé, kapitole 4 Interpretace třetího řádu. Neboť zde předkládaná interpretace vychází z ní a ne tak z objektu studie. Nicméně některé fragmenty z originálu jsou zde uvedeny.

5.1 Bilaterální příbuzenství

"Moudrostí přijímanou antropologií je, že příbuzenství představuje základní esenci toho, co to je být člověkem", uvádí Ladislav Holy ve své práci *Anthropological perspectives of kinship* (1996:9). Příbuzenství v takové či jiné podobě nalezneme ve všech společnostech jako základní princip pro celou škálu interakcí mezi jedinci, které považují za bližší než jiné. Pokud poznáme příbuzenství, jsme schopni z něj odvozovat mnoho dalších sociálních jevů vyskytujících se ve sledované kultuře. Před tím ale musíme udělat ještě jeden krůček do základů, na kterých příbuzenství dané kultury stojí. A to poznat příčinu, jež zakládá představu spojující lidské bytosti dané kultury. Vysvětlení, proč se někteří jedinci stávají více bližšími některým jedincům zatímco jiným ne, se zakládá na představě konsubstanciality, tj. sdílení určité látky (Holy 1996).

Účelem zdejší kapitoly je nalézt tuto látku společně s představami, jež ji doprovázejí. Nejsem erudovaný v klasické řečtině, abych mohl vysvětlit tuto představu, jež byla základem příbuzenství, pouze z rozboru významů, jež některá slova v Homérově *Odyseie* nabývají, jež je běžnou praxí hellénské historiografie. Mým výchozím bodem jsou vyjádřené vztahy. Vztah mezi příčinou početí a narozením dítěte.

Tím, kdo počíná dítě a má hlavní zásluhu na jeho vzniku, je otec. To on dítě zakládá, chtělo by se říci zasévá semeno do matky. Ale o semenu ani jakým způsobem se dítě v matce zabydluje není v Homérově *Odyseie* ani památky. Každopádně se při pohlavním styku část muže

odděluje, aby s božskou pomocí mohla v ženině těle vytvořit dítě. Zde máme poměrně jasné vysvětlení, proč jsou otec a syn příbuzní. Toto příbuzenství se ale nezakládá na společné krvi, nýbrž na aktu početí a vlastnictví stejné počínající části! Matka poté dítě rodí pro muže, nerodí ho jen tak náhodou jako přirozený důsledek těhotenství. Bez zainteresovaného muže porod ani nebyl možný. V tomto bodě si dovolím provést mnou kritizovanou hru se slovy. Slovo *genos*, překládané jako rod, rodina, má ve světle předchozího argumentu svůj jasný význam. Označuje jedince, kteří byli počati stejnou zakládající částí, jež se přenáší pouze z muže na muže, a byli porozeni těmito mužům vlastním stejnou zakládající částí.

Záměrně jsem zdůraznil, že příbuzenství po krvi není atributem vztahu otce se synem, jak je dnes obecně chápáno. Homérova *Odysseia* rozlišuje dva druhy příbuzenství, totiž rodem a po krvi. Jestliže příbuzenství rodem ustanovuje vztah mezi těmi, kdo se zrodili ze stejného otce, příbuzenství po krvi vyjadřuje vztah mezi těmi, kdo se zrodili ze stejné matky. Bohužel, text nám nepřináší žádné relevantní informace, proč tomu tak je. Pouze, že tento vztah přes matku zakládá emocionální vztahy mezi jejím dítětem a jejími bratry. A jejím otcem:

Či ti snad před trojským městem i některý příbuzný zhynul, výtečný muž - snad zeť, snad tchán? Ti z veškerých lidí po vlastní krvi a rodu nám bývají nejdražší v srdci. Či snad některý druh, tvůj přítel laskavé mysli, zdatný? Nebývá méně než rodný bratr nám vzácný, každý důvěrný druh, jenž rozumem dobrým je nadán. (VIII 581 - VIII 586)

Musím přiznat, že zde nastává v analýze drobná trhlinka. Ale jsem připraven přednést argumenty na její zaslepení. Přenášení stejné substance přes matku lze chápat jako jeden z aspektů matrilinearity. V tom případě ale otec matky by neměl mít nic společného (Stone 2010). Tuto hypotézu je třeba zavrhnout hned v úvodu. Matrilineie v textu nevystupuje v žádném smyslu jako korporovaná skupina. To stejné platí ale i o patrilineii. Pro muže je důležitý otec a bratři, ale ne otcovi bratři.

Stejné vysvětlení platí pro situaci o několik století později. "Když chce Démostenés prokázat, že dva muži jsou příbuzní, ukazuje, že vykonávají stejný kult a nabízejí pohřební jídlo na stejném hrobě. (...) Dva muži si mohli říkat příbuzní, pokud měli stejné bohy, stejné ohniště, stejné pohřební jídlo." (de Coulanges 1998:56) Dále v de Coulangově analýze nenajdeme nic, co by odkazovalo k patrilinei jako korporované skupině. Že by dva muži, jež jsou příbuzní, společně vlastnili půdu, společně vystupovali na veřejnosti proti svým odpůrcům.

Klíčem k vysvětlení této svízelné situace se zdá být vztah dítěte s otcem matky:

...dospěje věkem ten hoch a v mateřský veliký palác zavítá na Parnásos, kde pokladů plno nám leží, dám mu z nich rád, ať radostí plesá, až domů ho vyšlu. Proto tam Odysseus přišel, chtě dostat skvostné ty dary. Tehdy ho Autolykos a synové Autolykovi vítali podáním rukou i řečí milou a vlídnou; vroucně ho Amfithea, máť matčina, objaala také, na hlavě zlíbala vřele i na obou spanilých očích. (XIX 399 - XIX 423)

Dále dle Genealogie 1 můžeme vysledovat, že otec matky nebyl ničím neobvyklým v genealogiích, i když minimálně zastoupeným. To uvádí v život myšlenku bilaterálního příbuzenství: "(b)ilaterální společnost je ta, která odvozuje příbuzenské vazby skrze generace stejně přes muže a ženy, ale bez formování korporovaných descendenčních skupin" (Stone 2010:166). Vysvětlení, proč se někteří jedinci stávají více bližšími některým jedincům zatímco jiným ne, se zakládá na představě konsubstanciality, tj. sdílení určité látky (Holy 1996). Účelem zdejší kapitoly je nalézt tuto látku společně s představami, jež ji doprovázejí.

Nejsem erudovaný v klasické řečtině, abych mohl vysvětlit tuto představu, jež byla základem příbuzenství, pouze z rozboru významů, jež některá slova v Homérově Odysseie nabývají, jež je běžnou praxí hellénské historiografie. Mým výchozím bodem jsou vyjádřené vztahy. Vztah mezi příčinou početí a narozením dítěte. Tím, kdo počíná dítě a má

hlavní zásluhu na jeho vzniku, je otec. To on dítě zakládá, chtělo by se říci zasévá semeno do matky.

Ale o semenu ani jakým způsobem se dítě v matce zabydluje není v Homérově Odysseie ani památky. Každopádně se při pohlavním styku část muže odděluje, aby s božskou pomocí mohla v ženině těle vytvořit dítě. Zde máme poměrně jasné vysvětlení, proč jsou otec a syn příbuzní. Toto příbuzenství se ale nezakládá na společné krvi, nýbrž na aktu početí a vlastnictví stejné počínající části! Matka poté dítě rodí pro muže, nerodí ho jen tak náhodou jako přirozený důsledek těhotenství. Bez zainteresovaného muže porod ani nebyl možný. V tomto bodě si dovolím provést mnou kritizovanou hru se slovy.

Slovo *genos*, překládané jako rod, rodina, má ve světle předchozího argumentu svůj jasný význam. Označuje jedince, kteří byli počati stejnou zakládající částí, jež se přenáší pouze z muže na muže, a byli poroženi těmto mužům vlastním stejnou zakládací část. Záměrně jsem zdůraznil, že příbuzenství po krvi není atributem vztahu otce se synem, jak je dnes obecně chápáno. Homérova *Odysseia* rozlišuje dva druhy příbuzenství, totiž rodem a po krvi. Jestliže příbuzenství rodem ustanovuje vztah mezi těmi, kdo se zrodili ze stejného otce, příbuzenství po krvi vyjadřuje vztah mezi těmi, kdo se zrodili ze stejné matky. Bohužel, text nám nepřináší žádné relevantní informace, proč tomu tak je. Pouze, že tento vztah přes matku zakládá emocionální vztahy mezi jejím dítětem a jejími bratry. Musím přiznat, že zde nastává v analýze drobná trhlinka. Ale jsem připraven přednést argumenty na její zaslepení.

... nýbrž jenom my dva a Aktoris, jediná jedna služka, již otec mi dal, když k vám jsem se z domova brala, ona pak hlídala nám vchod k ložnici stavěná pevně - ... (XXIII 227 - XXIII 229)

Přenášení stejné substance přes matku lze chápat jako jeden z aspektů matrilinearity. V tom případě ale otec matky by neměl mít nic společného (Stone 2010). Tuto hypotézu je třeba zavrhnout hned v úvodu. Matriline v textu nevystupuje v žádném smyslu jako korporovaná

skupina. To stejné platí ale i o patrilinii. Pro muže je důležitý otec a bratři, ale ne otcovi bratři. Stejně vysvětlení platí pro situaci o několik století později. "Když chce Démostenés prokázat, že dva muži jsou příbuzní, ukazuje, že vykonávají stejný kult a nabízejí pohřební jídlo na stejném hrobě. (...) Dva muži si mohli říkat příbuzní, pokud měli stejné bohy, stejné ohniště, stejné pohřební jídlo." (de Coulanges 1998:56) Dále v de Coulangově analýze nenajdeme nic, co by odkazovalo k patrilinii jako korporované skupině.

Že by dva muži, jež jsou příbuzní, společně vlastnili půdu, společně vystupovali na veřejnosti proti svým odpůrcům. Před tím ale musíme udělat ještě jeden krůček do základů, na kterých příbuzenství dané kultury stojí. A to poznat příčinu, jež zakládá představu spojující lidské bytosti dané kultury. Vysvětlení, proč se někteří jedinci stávají více bližšími některým jedincům zatímco jiným ne, se zakládá na představě konsubstanciality, tj. sdílení určité látky (Holy 1996). Účelem zdejší kapitoly je nalézt tuto látku společně s představami, jež ji doprovázejí. Nejsem erudovaný v klasické řečtině, abych mohl vysvětlit tuto představu, jež byla základem příbuzenství, pouze z rozboru významů, jež některá slova v Homérově Odysseie nabývají, jež je běžnou praxí hellénské historiografie.

Mým výchozím bodem jsou vyjádřené vztahy. Vztah mezi příčinou početí a narozením dítěte. Tím, kdo počíná dítě a má hlavní zásluhu na jeho vzniku, je otec. To on dítě zakládá, chtělo by se říci zasévá semeno do matky. Ale o semenu ani jakým způsobem se dítě v matce zabydluje není v Homérově Odysseie ani památky. Každopádně se při pohlavním styku část muže odděluje, aby s božskou pomocí mohla v ženě těle vytvořit dítě. Zde máme poměrně jasné vysvětlení, proč jsou otec a syn příbuzní. Toto příbuzenství se ale nezakládá na společné krvi, nýbrž na aktu početí a vlastnictví stejné počínající části!

Matka poté dítě rodí pro muže, nerodí ho jen tak náhodou jako přirozený důsledek těhotenství. Bez zainteresovaného muže porod ani

nebyl možný. V tomto bodě si dovolím provést mnou kritizovanou hru se slovy. Slovo *genos*, překládané jako rod, rodina, má ve světle předchozího argumentu svůj jasný význam. Označuje jedince, kteří byli počati stejnou zakládající částí, jež se přenáší pouze z muže na muže, a byli porozeni těmto mužům vlastním stejnou zakládací část. Záměrně jsem zdůraznil, že příbuzenství po krvi není atributem vztahu otce se synem, jak je dnes obecně chápáno. Homérova *Odyseia* rozlišuje dva druhy příbuzenství, totiž rodem a po krvi. Jestliže příbuzenství rodem ustanovuje vztah mezi těmi, kdo se zrodili ze stejného otce, příbuzenství po krvi vyjadřuje vztah mezi těmi, kdo se zrodili ze stejné matky.

Bohužel, text nám nepřináší žádné relevantní informace, proč tomu tak je. Stejně vysvětlení platí pro situaci o několik století později. "Když chce Démostenés prokázat, že dva muži jsou příbuzní, ukazuje, že vykonávají stejný kult a nabízejí pohřební jídlo na stejném hrobě. (...) Dva muži si mohli říkat příbuzní, pokud měli stejné bohy, stejné ohniště, stejné pohřební jídlo." (de Coulanges 1998:56) Dále v de Coulangově analýze nenajdeme nic, co by odkazovalo k patrilinei jako korporované skupině. Že by dva muži, jež jsou příbuzní, společně vlastnili půdu, společně vystupovali na veřejnosti proti svým odpůrcům.

Neboť když jednoho jen kdo zabije v národě muže, který jen málo má těch, kdo za ním by k ochraně stáli, prchne a příbuzné své i otcovskou opustí zemi. My jsme však záštitu obce a přední pobili ze všech šlechticů v ithacké zemi - nuž o tom ti přemýšlet radím. (XXIII 118 - XXIII 122)

Příbuzenství v takové či jiné podobě nalezneme ve všech společnostech jako základní princip pro celou škálu interakcí mezi jedinci, které považují za bližší než jiné. Pokud poznáme příbuzenství, jsme schopni z něj odvozovat mnoho dalších sociálních jevů vyskytujících se ve sledované kultuře. Před tím ale musíme udělat ještě jeden krůček do základů, na kterých příbuzenství dané kultury stojí.

A to poznat příčinu, jež zakládá představu spojující lidské bytosti dané kultury. Vysvětlení, proč se někteří jedinci stávají více bližšími

některým jedincům zatímco jiným ne, se zakládá na představě konsubstanciality, tj. sdílení určité látky (Holy 1996). Účelem zdejší kapitoly je nalézt tuto látku společně s představami, jež ji doprovázejí. Nejsem erudovaný v klasické řečtině, abych mohl vysvětlit tuto představu, jež byla základem příbuzenství, pouze z rozboru významů, jež některá slova v Homérově Odysseie nabývají, jež je běžnou praxí hellénské historiografie. Mým výchozím bodem jsou vyjádřené vztahy. Vztah mezi příčinou početí a narozením dítěte. Tím, kdo počíná dítě a má hlavní zásluhu na jeho vzniku, je otec. To on dítě zakládá, chtělo by se říci zasévá semeno do matky. Ale o semenu ani jakým způsobem se dítě v matce zabydluje není v Homérově Odysseie ani památka. Každopádně se při pohlavním styku část muže odděluje, aby s božskou pomocí mohla v ženě těle vytvořit dítě. Zde máme poměrně jasné vysvětlení, proč jsou otec a syn příbuzní.

Toto příbuzenství se ale nezakládá na společné krvi, nýbrž na aktu početí a vlastnictví stejné počínající části! Matka poté dítě rodí pro muže, nerodí ho jen tak náhodou jako přirozený důsledek těhotenství. Bez zainteresovaného muže porod ani nebyl možný. V tomto bodě si dovoluji provést mnou kritizovanou hru se slovy. Slovo *genos*, překládané jako rod, rodina, má ve světle předchozího argumentu svůj jasný význam. Označuje jedince, kteří byli počati stejnou zakládající částí, jež se přenáší pouze z muže na muže, a byli poroženi těmito mužům vlastním stejnou zakládací částí. Záměrně jsem zdůraznil, že příbuzenství po krvi není atributem vztahu otce se synem, jak je dnes obecně chápáno.

Homérova Odysseia rozlišuje dva druhy příbuzenství, totiž rodem a po krvi. Jestliže příbuzenství rodem ustanovuje vztah mezi těmi, kdo se zrodili ze stejného otce, příbuzenství po krvi vyjadřuje vztah mezi těmi, kdo se zrodili ze stejné matky. Bohužel, text nám nepřináší žádné relevantní informace, proč tomu tak je. Pouze, že tento vztah přes matku zakládá emocionální vztahy mezi jejím dítětem a jejími bratry. Přenášení stejné substance přes matku lze chápat jako jeden z aspektů matrilinearity.

tam ty jsi mě poslal a velebná matka, k dědovi Autolykovi, bych od něho vyzvedl si dary, které mi, zavítav k nám, kdys přislíbil, přikývnuv hlavou. (XXIV 331 - XXIV 334)

V tom případě ale otec matky by neměl mít nic společného (Stone 2010). Tuto hypotézu je třeba zavrhnout hned v úvodu. Matriline v textu nevystupuje v žádném smyslu jako korporovaná skupina. To stejné platí ale i o patriline. Pro muže je důležitý otec a bratři, ale ne otcovi bratři. Stejně vysvětlení platí pro situaci o několik století později. "Když chce Démosthenés prokázat, že dva muži jsou příbuzní, ukazuje, že vykonávají stejný kult a nabízejí pohřební jídlo na stejném hrobě. (...) Dva muži si mohli říkat příbuzní, pokud měli stejné bohy, stejné ohniště, stejné pohřební jídlo." (de Coulanges 1998:56) Dále v de Coulangově analýze nenajdeme nic, co by odkazovalo k patriline jako korporované skupině. Že by dva muži, jež jsou příbuzní, společně vlastnili půdu, společně vystupovali na veřejnosti proti svým odpůrcům.

5.2 Domácnost a rodina - oikos a genos

Historikové zabývající se Homéřskými eposy jsou často zmateni užíváním výrazů genos a oikos v eposech, jakož i v pozdější řecké společnosti (Patterson 1998). I když rozumnější distinkci mezi těmito dvěma pojmy, chápou je pouze v moderním západním významu rodinu a ne jako dva překrývající se fenomény, ale rozdílné. Genos je přeložitelný jako rodina, rod, oikos zase jako rodina, domácnost. Do genos se člověk narodil, bylo to společenství příbuzných. Kdežto oikos, také překládaný jako dům, zahrnovalo manželku, manžela, děti a pro někoho překvapivě nepříbuzné otroky. Což je kámen úrazu vidění rodiny v čistě příbuzenském smyslu praktikovaný dodnes některými historiky. Samozřejmě, tento problém etnocentrického nazírání na druhé není

pouze jejich, dlouhou dobu byl také přítomný v antropologii. Ke sklonku 50. a 60. let 20. století se zdá problém vyřešen, Jack Goody a Barbara Bender přicházejí s ideou rozlišovat tři sociální fenomény, které se mohou nezávisle proměňovat, a to rodinu, sídelní seskupení a domácí aktivity a funkce (Holy 1996).

Genos a oikos jsou tak v podání historiků hellénské obdoby jedním fenoménem se dvěma aspekty (de Coulanges 1998, Mireaux 1980, Finley 1964, Patterson 2008). Či spíše genos je vyšší organizační jednotka, než oikos. Toto poněkud chabé vysvětlení jde ještě dál a stává se více a více krkolomným. Což se stalo jedním z důvodů kritiky jinak empiricky významného de Coulangova díla (Sokol 1998). Genos se dále spojovaly do fratrií až nakonec daly vzniknout obci, nejposlednějšímu a nejlepšímu vývojovému stádiu.

Mým argumentem je, že nebyl důvod, aby žena při sňatku ztrácela svou příslušnost ke genos rodině otce a byla přijata do genos svého manžela. Příslušnost ke genos otce a bratrů si podržela, a navíc jej v Homérské době předávala svým synům, případně i dcerám, jak jsem se snažil ukázat v předchozí podkapitole. To, k čemu při sňatku docházelo, byl přechod z domácnosti, oikos, svého otce a bratrů do domácnosti svého manžela.

Tento fakt potvrzuje více empirických zjištění. V případě úmrtí manžela vdova setrvává ve stejné domácnosti dokud je jí třeba, totiž do vychování dospělého dědice muže. Teprve následně může domácnost opustit, znovu se provdat. To znamená, nejprve se vrátit do domácnosti svého otce a bratrů a teprve následně je otcem a bratry provdána do domácnosti nové:

(Odysseus Pénélopei:) Ty opatruj vše, co je tady, pečuj mi o mou matku i o otce v paláci našem, stejně jak teď, ba ještě snad víc, když já budu vzdálen! Avšak jakmile shledáš, že syn už zralosti dospěl, opusť již tento svůj dům a vezmi si, koho si zvolíš! (XVIII 266 - XVIII 270)

Žena se vrací do genos, kam nikdy nepřestala patřit, jejíž představitelé ji mohou znovu provdat. Dále žena v případě manželství stále uváděla otce, ze kterého pochází, i když byl manžel častějším referentem.

Je jasné, co zde způsobilo zmatky. Totiž chápání genos jako vyšší organizační struktury nad oikos. Daleko správnější je vidět genos ovládající oikos, na druhou stranu, první bez druhého není možný. Genos bylo společenství příbuzných mužů, kteří si v descendenční linii předávali vládu nad domem, který obývali, pozemky, které obhospodařovali, a sluhy, se kterými pracovali. Genos byly také ženy, které se těmto mužům narodily v jejich domě, a nikdy jím nepřestaly býti. Oikos na druhé straně byla geografická a ekonomická báze, díky níž se mohl genos reprodukovat. Ať už to bylo malé obydlí s hospodářstvím, nebo královský palác.

Příslušnost k oikos a genos byla primární sociální distinkce. Každý, kromě žebráků, patřil k nějakému oikos, ale pouze někteří patřili zároveň ke genos. Toto bylo rozdělení mezi svobodným člověkem, jenž patřil k oikos i genos, a sluhou, jenž patřil k oikos, které bylo majetkem někoho jiného. Dalším sociálním rozdělením bylo, zda muž byl představitelem, nebo potencionálním dědicem genos. Jestliže tomu tak bylo, tento muž byl šlechtic, pokud ne, byl ve věcech náboženských, kultu podřízen představiteli svého genos. Ale alespoň měl svůj dům, své hospodářství, svůj oikos, svou ženu. Nad tím vším byl svým pánem. Příslušnost ke stejnému genos dvou lidí rozdílných oikos nevytvářela žádnou bázi pro jejich společné jednání (de Coulanges 1998). Představitel genos nemohl jiného příslušníka svého genos, ale jiného oikos, k čemukoliv nutit.

(Odysseus Pénélopei:) Ty opatruj vše, co je tady, pečuj mi o mou matku i o otce v paláci našem, stejně jak teď, ba ještě snad víc, když já budu vzdálen! Avšak jakmile shledáš, že syn už zralosti dospěl, opusť již tento svůj dům a vezmi si, koho si zvolíš! (XVIII 266 - XVIII 270)

Do genos se člověk narodil, bylo to společenství příbuzných. Kdežto oikos, také překládaný jako dům, zahrnovalo manželku, manžela, děti a pro někoho překvapivě nepříbuzné otroky. Což je kámen úrazu vidění rodiny v čistě příbuzenském smyslu praktikovaný dodnes některými historiky. Samozřejmě, tento problém etnocentrického nazírání na druhé není pouze jejich, dlouhou dobu byl také přítomný v antropologii.

Ke sklonku 50. a 60. let 20. století se zdá problém vyřešen, Jack Goody a Barbara Bender přicházejí s ideou rozlišovat tři sociální fenomény, které se můžou nezávisle proměňovat, a to rodinu, sídelní seskupení a domácké aktivity a funkce (Holy 1996). Genos a oikos jsou tak v podání historiků hellénského období jedním fenoménem se dvěma aspekty (de Coulanges 1998, Mireaux 1980, Finley 1964, Patterson 2008). Či spíše genos je vyšší organizační jednotka, než oikos. Toto poněkud chabé vysvětlení jde ještě dál a stává se více a více krkolomným. Což se stalo jedním z důvodů kritiky jinak empiricky významného de Coulangova díla (Sokol 1998). Genos se dále spojovaly do frátrií až nakonec daly vzniknout obci, nejposlednějšímu a nejlepšímu vývojovému stádiu.

Mým argumentem je, že nebyl důvod, aby žena při sňatku ztrácela svou příslušnost ke genos rodině otce a byla přijata do genos svého manžela. Příslušnost ke genos otce a bratrů si podržela, a navíc jej v Homérské době předávala svým synům, případně i dcerám, jak jsem se snažil ukázat v předchozí podkapitole. To, k čemu při sňatku docházelo, byl přechod z domácnosti, oikos, svého otce a bratrů do domácnosti svého manžela. Tento fakt potvrzuje více empirických zjištění. V případě úmrtí manžela vdova setrvává ve stejné domácnosti dokud je jí třeba, totiž do vychování dospělého dědice muže.

Teprve následně může domácnost opustit, znovu se provdat. Žena se vrací do genos, kam nikdy nepřestala patřit, jejíž představitelé ji mohou znovu provdat. Dále žena v případě manželství stále uváděla otce, ze kterého pochází, i když byl manžel častějším referentem. Je jasné, co zde způsobilo zmatky. Totiž chápání genos jako vyšší

organizační struktury nad oikos. Daleko správnější je vidět genos ovládající oikos, na druhou stranu, první bez druhého není možný. Genos bylo společenství příbuzných mužů, kteří si v descendenční linii předávali vládu nad domem, který obývali, pozemky, které obhospodařovali, a sluhy, se kterými pracovali.

Genos byly také ženy, které se těmto mužům narodily v jejich domě, a nikdy jím nepřestaly být. Oikos na druhé straně byla geografická a ekonomická báze, díky níž se mohl genos reprodukovat. Ať už to bylo malé obydlí s hospodářstvím, nebo královský palác. Příslušnost k oikos a genos byla primární sociální distinkce. Každý, kromě žebráků, patřil k nějakému oikos, ale pouze někteří patřili zároveň ke genos. Toto bylo rozdělení mezi svobodným člověkem, jenž patřil k oikos i genos, a sluhou, jenž patřil k oikos, které bylo majetkem někoho jiného. Dalším sociálním rozdělením bylo, zda muž byl představitelem, nebo potencionálním dědicem genos.

... neboť nikdy jsem, tuším, já nezřela u žen ni mužů takovou podobu ještě - já s úžasem na něho hledím, kterak podoben jest ten cizinec Odysseovu synovi Télemachovi, ježž opouštěl, sotva se zrodil, (...IV 141 - IV 144)

Jestliže tomu tak bylo, tento muž byl šlechtic, pokud ne, byl ve věcech náboženských, kultu podřízen představiteli svého genos. Ale alespoň měl svůj dům, své hospodářství, svůj oikos, svou ženu. Nad tím vším byl svým pánem. Příslušnost ke stejnému genos dvou lidí rozdílných oikos nevytvářela žádnou bázi pro jejich společné jednání (de Coulanges 1998). Představitel genos nemohl jiného příslušníka svého genos, ale jiného oikos, k čemukoliv nutit. Historikové zabývající se Homérskými eposy jsou často zmateni užíváním výrazů genos a oikos v eposech, jakož i v pozdější řecké společnosti (Patterson 1998). I když rozumněji distinkci mezi těmito dvěma pojmy, chápou je pouze v moderním západním významu rodinu a ne jako dva překrývající se fenomény, ale rozdílné. Genos je přeložitelný jako rodina, rod, oikos zase

jako rodina, domácnost. Do genos se člověk narodil, bylo to společenství příbuzných.

Kdežto oikos, také překládaný jako dům, zahrnovalo manželku, manžela, děti a pro někoho překvapivě nepříbuzné otroky. Což je kámen úrazu vidění rodiny v čistě příbuzenském smyslu praktikovaný dodnes některými historiky. Samozřejmě, tento problém etnocentrického nazírání na druhé není pouze jejich, dlouhou dobu byl také přítomný v antropologii. Ke sklonku 50. a 60. let 20. století se zdá problém vyřešen, Jack Goody a Barbara Bender přicházejí s ideou rozlišovat tři sociální fenomény, které se můžou nezávisle promněňovat, a to rodinu, sídelní seskupení a domácké aktivity a funkce (Holy 1996). Genos a oikos jsou tak v podání historiků hellénského období jedním fenoménem se dvěma aspekty (de Coulanges 1998, Mireaux 1980, Finley 1964, Patterson 2008). Či spíše genos je vyšší organizační jednotka, než oikos. Toto poněkud chabé vysvětlení jde ještě dál a stává se více a více krkolomným.

Což se stalo jedním z důvodů kritiky jinak empiricky významného de Coulangova díla (Sokol 1998). Genos se dále spojovaly do frátrií až nakonec daly vzniknout obci, nejposlednějšímu a nejlepšímu vývojovému stádiu. Mým argumentem je, že nebyl důvod, aby žena při sňatku ztrácela svou příslušnost ke genos rodině otce a byla přijata do genos svého manžela. Příslušnost ke genos otce a bratrů si podržela, a navíc jej v Homérské době předávala svým synům, případně i dcerám, jak jsem se snažil ukázat v předchozí podkapitole. To, k čemu při sňatku docházelo, byl přechod z domácnosti, oikos, svého otce a bratrů do domácnosti svého manžela. Tento fakt potvrzuje více empirických zjištění. V případě úmrtí manžela vdova setrvává ve stejné domácnosti dokud je jí třeba, totiž do vychování dospělého dědice muže. Teprve následně může domácnost opustit, znovu se provdat. Žena se vrací do genos, kam nikdy nepřestala patřit, jejíž představitelé ji mohou znovu provdat. Dále žena v případě manželství stále uváděla otce, ze kterého pochází, i když byl manžel častějším referentem. Je jasné, co zde způsobilo zmatky.

Totíž chápání genos jako vyšší organizační struktury nad oikos. Daleko správnější je vidět genos ovládající oikos, na druhou stranu, první bez druhého není možný. Genos bylo společenství příbuzných mužů, kteří si v descendenční linii předávali vládu nad domem, který obývali, pozemky, které obhospodařovali, a sluhy, se kterými pracovali. Genos byly také ženy, které se těmto mužům narodily v jejich domě, a nikdy jím nepřestaly být. Oikos na druhé straně byla geografická a ekonomická báze, díky níž se mohl genos reprodukovat.

Ať už to bylo malé obydlí s hospodářstvím, nebo královský palác. Příslušnost k oikos a genos byla primární sociální distinkce. Každý, kromě žebráků, patřil k nějakému oikos, ale pouze někteří patřili zároveň ke genos. Toto bylo rozdělení mezi svobodným člověkem, jenž patřil k oikos i genos, a sluhou, jenž patřil k oikos, které bylo majetkem někoho jiného. Dalším sociálním rozdělením bylo, zda muž byl představitelem, nebo potencionálním dědicem genos.

Jestliže tomu tak bylo, tento muž byl šlechtic, pokud ne, byl ve věcech náboženských, kultu podřízen představiteli svého genos. Ale alespoň měl svůj dům, své hospodářství, svůj oikos, svou ženu. Nad tím vším byl svým pánem. Příslušnost ke stejnému genos dvou lidí rozdílných oikos nevytvářela žádnou bázi pro jejich společné jednání (de Coulanges 1998). Představitel genos nemohl jiného příslušníka svého genos, ale jiného oikos, k čemukoliv nutit.

Vždyť to mám za zlé i jiné, když provádí takové věci, bez vůle rodičů svých, ač oba jsou naživu ještě, vyhledává styk s muži, (VI 286 - VI 288)

Historikové zabývající se Homéřskými eposy jsou často zmateni užíváním výrazů genos a oikos v eposech, jakož i v pozdější řecké společnosti (Patterson 1998). I když rozumnější distinkci mezi těmito dvěma pojmy, chápou je pouze v moderním západním významu rodinu a ne jako dva překrývající se fenomény, ale rozdílné. Genos je přeložitelný jako rodina, rod, oikos zase jako rodina, domácnost. Do genos se člověk narodil, bylo to společenství příbuzných. Kdežto oikos, také překládaný

jako dům, zahrnovalo manželku, manžela, děti a pro někoho překvapivě nepříbuzné otroky. Což je kámen úrazu vidění rodiny v čistě příbuzenském smyslu praktikovaný dodnes některými historiky. Samozřejmě, tento problém etnocentrického nazírání na druhé není pouze jejich, dlouhou dobu byl také přítomný v antropologii. Či spíše genos je vyšší organizační jednotka, než oikos. Toto poněkud chabé vysvětlení jde ještě dál a stává se více a více krkolomným. Což se stalo jedním z důvodů kritiky jinak empiricky významného de Coulangova díla (Sokol 1998). Genos se dále spojovaly do frátrií až nakonec daly vzniknout obci, nejposlednějšímu a nejlepšímu vývojovému stádiu. Mým argumentem je, že nebyl důvod, aby žena při sňatku ztrácela svou příslušnost ke genos rodině otce a byla přijata do genos svého manžela.

Příslušnost ke genos otce a bratrů si podržela, a navíc jej v Homérské době předávala svým synům, případně i dcerám, jak jsem se snažil ukázat v předchozí podkapitole. To, k čemu při sňatku docházelo, byl přechod z domácnosti, oikos, svého otce a bratrů do domácnosti svého manžela. Tento fakt potvrzuje více empirických zjištění. V případě úmrtí manžela vdova setrvává ve stejné domácnosti dokud je jí třeba, totiž do vychování dospělého dědice muže. Teprve následně může domácnost opustit, znovu se provdat.

Žena se vrací do genos, kam nikdy nepřestala patřit, jejíž představitelé ji mohou znovu provdat. Dále žena v případě manželství stále uváděla otce, ze kterého pochází, i když byl manžel častějším referentem. Je jasné, co zde způsobilo zmatky. Totiž chápání genos jako vyšší organizační struktury nad oikos. Daleko správnější je vidět genos ovládající oikos, na druhou stranu, první bez druhého není možný. Genos bylo společenství příbuzných mužů, kteří si v descendenční linii předávali vládu nad domem, který obývali, pozemky, které obhospodařovali, a sluhy, se kterými pracovali. Genos byly také ženy, které se těmto mužům narodily v jejich domě, a nikdy jím nepřestaly býti. Oikos na druhé straně byla geografická a ekonomická báze, díky níž se mohl genos reprodukovat. Ať už to bylo malé obydlí s hospodářstvím, nebo královský palác. Příslušnost k oikos a genos byla primární sociální distinkce.

Každý, kromě žebráků, patřil k nějakému oikos, ale pouze někteří patřili zároveň ke genos. Toto bylo rozdělení mezi svobodným člověkem, jenž patřil k oikos i genos, a sluhou, jenž patřil k oikos, které bylo majetkem někoho jiného.

Kdyby se on zas vrátil a nadále chránil můj život, byla by větší má sláva a tak by se krásněji žilo. Takto mám žal - vždyť tolik svízelně seslal bůh na mne! (XIX 124 - XIX 137)

Dalším sociálním rozdělením bylo, zda muž byl představitelem, nebo potencionálním dědicem genos. Jestliže tomu tak bylo, tento muž byl šlechtic, pokud ne, byl ve věcech náboženských, kultu podřízen představiteli svého genos. Ale alespoň měl svůj dům, své hospodářství, svůj oikos, svou ženu. Nad tím vším byl svým pánem. Příslušnost ke stejnému genos dvou lidí rozdílných oikos nevytvářela žádnou bázi pro jejich společné jednání (de Coulanges 1998). Představitel genos nemohl jiného příslušníka svého genos, ale jiného oikos, k čemukoliv nutit. Historikové zabývající se Homéřskými eposy jsou často zmateni užíváním výrazů genos a oikos v eposech, jakož i v pozdější řecké společnosti (Patterson 1998). I když rozumnější distinkci mezi těmito dvěma pojmy, chápou je pouze v moderním západním významu rodinu a ne jako dva překrývající se fenomény, ale rozdílné. Genos je přeložitelný jako rodina, rod, oikos zase jako rodina, domácnost.

Do genos se člověk narodil, bylo to společenství příbuzných. Kdežto oikos, také překládaný jako dům, zahrnovalo manželku, manžela, děti a pro někoho překvapivě nepříbuzné otroky. Což je kámen úrazu vidění rodiny v čistě příbuzenském smyslu praktikovaný dodnes některými historiky. Samozřejmě, tento problém etnocentrického nazírání na druhé není pouze jejich, dlouhou dobu byl také přítomný v antropologii. Ke sklonku 50. a 60. let 20. století se zdá problém vyřešen, Jack Goody a Barbara Bender přicházejí s ideou rozlišovat tři sociální fenomény, které se můžou nezávisle proměňovat, a to rodinu, sídelní seskupení a domácké aktivity a funkce (Holy 1996). Genos a oikos jsou tak v podání historiků hellénské obdoby jedním fenoménem se dvěma aspekty (de Coulanges 1998, Mireaux 1980, Finley 1964, Patterson

2008). Či spíše genos je vyšší organizační jednotka, než oikos. Toto poněkud chabé vysvětlení jde ještě dál a stává se více a více krkolomným. Což se stalo jedním z důvodů kritiky jinak empiricky významného de Coulangova díla (Sokol 1998). Genos se dále spojovaly do fratrií až nakonec daly vzniknout obci, nejposlednějšímu a nejlepšímu vývojovému stádiu. Mým argumentem je, že nebyl důvod, aby žena při sňatku ztrácela svou příslušnost ke genos rodině otce a byla přijata do genos svého manžela. Příslušnost ke genos otce a bratrů si podržela, a navíc jej v Homérské době předávala svým synům, případně i dcerám, jak jsem se snažil ukázat v předchozí podkapitole. To, k čemu při sňatku docházelo, byl přechod z domácnosti, oikos, svého otce a bratrů do domácnosti svého manžela. Tento fakt potvrzuje více empirických zjištění.

(Athéna Télémachovi:) ... ať ještě se s bezvadnou matkou shledáš; vždyť její otec i bratři jí důtklivě radí provdat se za Eurymacha, jenž vyniká nad druhé svými dary, jež nabízí za ni a zvyšuje manželské věno, sice pak bež tvé vůle ti z majetku odnese něco. (XV 15 - XV 19)

V případě úmrtí manžela vdova setrvává ve stejné domácnosti dokud je jí třeba, totiž do vychování dospělého dědice muže. Totiž chápání genos jako vyšší organizační struktury nad oikos. Daleko správnější je vidět genos ovládající oikos, na druhou stranu, první bez druhého není možný. Genos bylo společenství příbuzných mužů, kteří si v descendenční linii předávali vládu nad domem, který obývali, pozemky, které obhospodařovali, a sluhy, se kterými pracovali. Genos byly také ženy, které se těmito mužům narodily v jejich domě, a nikdy jím nepřestaly být. Oikos na druhé straně byla geografická a ekonomická báze, díky níž se mohl genos reprodukovat. Ať už to bylo malé obydlí s hospodářstvím, nebo královský palác.

Příslušnost k oikos a genos byla primární sociální distinkce. Každý, kromě žebráků, patřil k nějakému oikos, ale pouze někteří patřili zároveň ke genos. Toto bylo rozdělení mezi svobodným člověkem, jenž patřil k

oikos i genos, a sluhou, jenž patřil k oikos, které bylo majetkem někoho jiného. Dalším sociálním rozdělením bylo, zda muž byl představitelem, nebo potencionálním dědicem genos. Jestliže tomu tak bylo, tento muž byl šlechtic, pokud ne, byl ve věcech náboženských, kultu podřízen představiteli svého genos. Ale alespoň měl svůj dům, své hospodářství, svůj oikos, svou ženu. Nad tím vším byl svým pánem. Příslušnost ke stejnému genos dvou lidí rozdílných oikos nevytvářela žádnou bázi pro jejich společné jednání (de Coulanges 1998). Představitel genos nemohl jiného příslušníka svého genos, ale jiného oikos, k čemukoliv nutit.

5.3 Válečnictví a rodina

Děj příběhu Homérovy Odyssei se odehrává po porážce Tróje a je návratem válečníka domů po velmi dlouhé době. Archeologické nálezy nám umožňují identifikovat tento základní motiv se skutečnou událostí, zničení Tróje VIIa kolem 1200 př. Kr., a která je součástí celkového úpadku egejské oblasti po rozpadu mykénské civilizace (Finley 1970). Ten je dále následován přílivem velkého množství nové populace do této oblasti a rošířením železa (Finley 1970). Tato doba úpadku a nových třenic, o kterých nicméně nemáme evidenci, je více než vhodná pro války a získávání majetku pomocí ozbrojeného konfliktu. Nelze než souhlasit s Vandkilld že "(h)omérskou společnost lze nejlépe vyjádřit jako aristokratickou válečnickou kulturu, ve které válka je důležitou součástí společenské reprodukce, jak na ideové, tak socio-ekonomické úrovni" (2006:524).

Válka byla pro muže jedním z důležitých způsobů získávání zdrojů:

(přestrojený Odysseus:) Dříve než na břeh trojský jsme synové achajští vstoupili, devětkrát velel jsem mužstvu i korábům plujícím rychle na muže v cizích zemích a hojnou kořist jsem míval. Já jsem si po své chuti z ní

vybíral, nadto jsem značný dostával díl. Můj dům tak bohatl, a proto jsem brzy velké moci a úcty ja nabyl v národě krétském. (XIV 229 - XIV 234)

(Odysseus Pénélopei:) Když jsme však vstoupili oba již do lůžka vytouženého, veškeré jmění, jež mám, teď spravuj v domově sama! Stád, jež ženichů sbor nám vyjedl nadmíru zpupných, kořistí hojně si sám zas dobudu, jiná nám dají Achajci, až by nám brav zas naplnil veškeré stáje. (XXIII 354 - XXIII 358)

Tento vysoce výnosný druh podnikání s sebou ale přinášel nemalé riziko, že se muž nevrátí z válečné výpravy zpět domů. V případě majitele domu, který neměl syna, to představuje opravdový hazard, když zde nezbyde nikdo, kdo by převzal jeho dědictví a vykonával mu pohřební oběti. Proto úkolem každého muže bylo oženit se a mít potomka, čehož ozvěny přetrvaly v pozdějších zákonech. "Ve Spartě Lykurgovy zákony postihovaly přísným trestem muže, který se neoženil. Z několika příběhů víme, že když celibát přestal být bráněn zákony, byl ještě bráněn mravy. Z jednoho Poluxova úryvku se zdá, že v mnoha řeckých městech zákon trestal celibát jako přestupek" (de Coulanges 1998:49-50). Jeden mužský potomek ale nestačil. Měl totiž velikou šanci, že zemře při kořistné výpravě, ale i v případě konfliktu v domácím prostředí. Především dostatečné množství bratrů zajišťuje dědici dostatečnou oporu při konfliktech:

Či snad vůči svým bratrům máš stížnosti, na které přece v boji se spoléhá muž, byť nastal i veliký zápas? (XVI 95 - XVI 98)

Proto se otec snaží, aby jeho dědic měl co nejvíce bratrů, nezpochybnitelných spojenců, kteří budou bránit kontinuitu rodu a domu. V případě úmrtí dědice jej navíc nahradí, jak ve vedení rodu, tak ve správě domu.

Vlastním přičiněním se ale také starali o prosperitu domu, které obývali.

Archeologické nálezy nám umožňují identifikovat tento základní motiv se skutečnou událostí, zničení Tróje VIIa kolem 1200 př. Kr., a která je součástí celkového úpadku egejské oblasti po rozpadu mykénské civilizace (Finley 1970). Ten je dále následován přílivem velkého množství nové populace do této oblasti a rošířením železa (Finley 1970). Tato doba úpadku a nových třenic, o kterých nicméně nemáme evidenci, je více než vhodná pro války a získávání majetku pomocí ozbrojeného konfliktu. Nelze než souhlasit s Vandkilld že "(h)omérskou společnost lze nejlépe vyjádřit jako aristokratickou válečnickou kulturu, ve které válka je důležitou součástí společenské reprodukce, jak na ideové, tak socio-ekonomické úrovni" (2006:524). Tento vysoce výnosný druh podnikání s sebou ale přinášel nemalé riziko, že se muž nevrátí z válečné výpravy zpět domů.

(Odysseus:) Nyní, můj Télémachu, když přišels tam, kde se měří nejlepší mužové v boji, sám zajisté v tomto se vyznáš: nezahanbovat rod svých otců, kteří přec dříve chrabrostí v boji a silou vždy prosluli po širém světě. (XXIV 506 - XXIV 509)

V případě majitele domu, který neměl syna, to představuje opravdový hazard, když zde nezbyde nikdo, kdo by převzal jeho dědictví a vykonával mu pohřební oběti. Proto úkolem každého muže bylo oženit se a mít potomka, čehož ozvěny přetrvaly v pozdějších zákonech. "Ve Spartě Lykurgovy zákony postihovaly přísným trestem muže, který se neoženil. Z několika příběhů víme, že když celibát přestal být bráněn zákony, byl ještě bráněn mravy. Z jednoho Poluxova úryvku se zdá, že v mnoha řeckých městech zákon trestal celibát jako přestupek" (de Coulanges 1998:49-50). Jeden mužský potomek ale nestačil. Měl totiž velikou šanci, že zemře při kořistné výpravě, ale i v případě konfliktu v domácím prostředí. Proto se otec snaží, aby jeho dědic měl co nejvíce bratrů, nezpochybnitelných spojenců, kteří budou bránit kontinuitu rodu a domu.

V případě úmrtí dědice jej navíc nahradí, jak ve vedení rodu, tak ve správě domu. Vlastním přičiněním se ale také starali o prosperitu domu, které obývali. Děj příběhu Homérovy Odyssei se odehrává po porážce Tróje a je návratem válečníka domů po velmi dlouhé době. Archeologické nálezy nám umožňují identifikovat tento základní motiv se skutečnou událostí, zničení Tróje VIIa kolem 1200 př. Kr., a která je součástí celkového úpadku egejské oblasti po rozpadu mykénské civilizace (Finley 1970).

Ten je dále následován přílivem velkého množství nové populace do této oblasti a rošířením železa (Finley 1970). Tato doba úpadku a nových třenic, o kterých nicméně nemáme evidenci, je více než vhodná pro války a získávání majetku pomocí ozbrojeného konfliktu. Nelze než souhlasit s Vandkilld že "(h)omérskou společnost lze nejlépe vyjádřit jako aristokratickou válečnickou kulturu, ve které válka je důležitou součástí společenské reprodukce, jak na ideové, tak socio-ekonomické úrovni" (2006:524). Tento vysoce výnosný druh podnikání s sebou ale přinášel nemalé riziko, že se muž nevrátí z válečné výpravy zpět domů. V případě majitele domu, který neměl syna, to představuje opravdový hazard, když zde nezbyde nikdo, kdo by převzal jeho dědictví a vykonával mu pohřební oběti.

Neboť když jednoho jen kdo zabije v národě muže, který jen málo má těch, kdo za ním by k ochraně stáli, prchne a příbuzné své i otcovskou opustí zemi. My jsme však záštitu obce a přední pobili ze všech šlechticů v ithacké zemi - nuž o tom ti přemýšlet radím. (XXIII 118 - XXIII 122)

Proto úkolem každého muže bylo oženit se a mít potomka, čehož ozvěny přetrvaly v pozdějších zákonech. "Ve Spartě Lykurgovy zákony postihovaly přísným trestem muže, který se neoženil. Z několika příběhů víme, že když celibát přestal být bráněn zákony, byl ještě bráněn mravy. Z jednoho Poluxova úryvku se zdá, že v mnoha řeckých městech zákon trestal celibát jako přestupek" (de Coulanges 1998:49-50). Jeden mužský

potomek ale nestačil. Měl totiž velikou šanci, že zemře při kořistné výpravě, ale i v případě konfliktu v domácím prostředí.

Především dostatečné množství bratrů zajišťuje dědici dostatečnou oporu při konfliktech. Proto se otec snaží, aby jeho dědic měl co nejvíce bratrů, nezpochybnitelných spojenců, kteří budou bránit kontinuitu rodu a domu. V případě úmrtí dědice jej navíc nahradí, jak ve vedení rodu, tak ve správě domu. Vlastním přičiněním se ale také starali o prosperitu domu, které obývali. Děj příběhu Homérovy Odyssei se odehrává po porážce Tróje a je návratem válečníka domů po velmi dlouhé době.

6 ZÁVĚR

Prokreační představy aktérů každé společnosti jsou ty, které zakládají příbuzenské vazby mezi descenty. Pokud chápeme příbuzenství jako bazální strukturu každé společnosti, nezbyvá nám než prokreační představy studovat. Prokreační představy Řeků, ať již jakéhokoliv období, nám doposud nebyly známy. Tato práce identifikovala, že narození dítěte bylo důsledkem jeho početí otcem při pohlavním styku, když do něj vložil část sebe. Ne tak významný, ale také nemalý podíl na životě dítěte měla také matka, která ho zrodila, a přes ni se odvozovalo krevní pouto jejího dítěte s jejím otcem a bratry. Na základě těchto a dalších zjištění tato práce dovozuje, že příbuzenská struktura Řeků homérského období se zakládala na bilinearitě. K takovému zjištění žádný dřívější autor nedošel. Zejména proto, že nikdo v hellénské historiografii se tímto problémem ještě nezabýval. To je způsobeno tím, že hellénská historiografie se zaměřuje pouze na informace obsažené v zákonících jednotlivých městských států. Pokud na homérské eposy zaměří svou pozornost, je to jen z důvodu, aby ve svých interpretacích uváděla informace z co možná nejstaršího možného období. Aby podpořila své zjištění platné pro pozdější doby materiálem starším.

Genos, překládaný jako rod, rodina, byla struktura založená na příbuzenských vazbách předávaných skrze otce. Jejím hlavním účelem bylo udržovat kult. Tato struktura nevystupovala jako korporovaná skupina, ale muži, kteří do ní patřili, měli právo vlastnit dům - oikos. Oikos, překládaný jako rodina, dům, je koncept geografické a politické jednotky. Proto pod pojmem oikos byli chápáni také lidé, bydlící ve stejném domě, kteří neměli žádné příbuzenské svazky s rodinou majitele domu, typicky to byli sluhové-otroci.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

- Barnes, J. A. 1967. Genealogies. In Epstein, A. L. (ed.): *The Craft of Social Anthropology*. New Brunswick: Transaction Books. Pp:101-127
- Coldstream, Nicolas J. 1976. Hero-Cults in the Age of Homer. *The Journal of Hellenic Studies*, Vol. 96 (1976), pp. 8-17
<http://www.jstor.org/stable/631220>
- Coulanges, Fustel de. 1998(1864). *Antická obec*. Jitka Bryksí, Kateřina Mikšová, and Jan Sokol, trans. Praha: SOFIS
- Finley, Moses I. 1964(1954). *The World of Odysseus*. London: Chatto & Windus
- Finley, Moses I. 1970. *Early Greece: the Bronze and Archaic Ages*. New York: Norton & Company
- Geertz, Clifford. 2000(1973). *Interpretace kultur*. Václav Hubinger, Hana Červinková, and Hedvika Humlíčková, trans. Praha: SLON
- Goody, Jack. 1990(1983). *The development of the family and marriage in Europe*.
- Holy, Ladislav. 1996. *Anthropological perspectives on kinship*. Sterling: Pluto Press
- Homér. (1967). *Odysseia*. Otmar Vaňorný, trans. Praha: ODEON
- Jones, Peter V. 1992. The Past in Homer's Odyssey. *The Journal of Hellenic Studies*, Vol. 112 (1992), pp. 74-90
<http://www.jstor.org/stable/632153>
- Miller, M. 1953. Greek Kinship Terminology. *The Journal of Hellenic Studies*, vol. 73(1953), pp. 46-52
<http://www.jstor.org/discover/10.2307/628235?uid=3737856&uid=2&uid=4&sid=21101941696683>

- Mireaux, Émile. 1980(1967). Život v homérské době. Ladislav Vidman, trans. Praha: Odeon
- Patterson, Cynthia. 1998. The Family in Greek History. Harvard University Press
- Reale, Giovanni. 2005(2003). Kulturní a duchovní kořeny Evropy: za obrození evropského člověka. Klára Osolsobě, and Petr Osolsobě, trans. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Sokol, Jan. 1998. Antická obec po 130 letech. In Fustel, Coulanges de: Antická obec. Praha: SOFIS. pp. 384-390.
- Stone, Linda. 2010. Kinship and Gender: an Introduction. Philadelphia: Westview Press
- Vandkilde, Helle. 2006. "Warfare and Gender according to Homer: An Archaeology of an Aristocratic Warrior Culture". In Otto, T., Thrane, H. & Vandkilde, H. (eds.): Warfare and Society. In Archaeological and Social Anthropological Perspectives. Aarhus: Aarhus University. pp. 477-490.
- Ὅμηρου Ὀδύσσεια: <http://www.mikrosapoplous.gr/homer/odm0.htm>
(28.12. 2013)

8 RESUMÉ

This thesis deals with the topics of family, kinship and gender in the literature piece Homer's *Odyssey*. This piece is viewed as the only source for understanding of the social world of Greeks of The Dark Ages.

Homer's *Odyssey* was interpretively analysed for topics of procreation, marriage, death, world of women and world of men. The comparison of its findings with the notions on the later stages of development of the greek culture reveals some interesting findings. Some of them were widely discussed by scholars dealing with the greek society, but without any agreement on the meaning. Some were discussed for the first time.

The findings of the latter case are on the basis of kinship. It reveals that the importance of man in the procreation of the child is slightly more important than the woman. But because both of them brings to the child some substances, their kindreds are viewed important in the life of the child. And then we can assure, that the kinship of the Greeks of The Dark Ages was bilateral.

The other findings are about the meaning of *oikos* and *genos*. These two terms have both the meaning of the family. The first one refers to family as socioeconomic unit geographically based in the house. The latter to family as kindred, social group which share the same cult and tomb. The argument which is the basis of the findings of this thesis, is that *oikos* is prior and *genos* is holder of this property. And there were social distinction in the greek society according to membership in *oikos* and *genos*.

9 PŘÍLOHY

Genealogie 1. Celkový přehled.